

07

katedra

YU ISSN 0022/9296

LETNIK XIX ŠT. 12

10.7.1979

CENA 3 DIN

PISMO BRALCEM

1. Rezultati ankete objavljene v prejšnji številki.

Uredništvo nas seznanja, da je prejelo na anketo O KATEDRI — ZA KATEDRO en sam odgovor, in sicer od tov. Janislava Šalerja, ki med drugim piše: »Očitno, sodeč po tej številki, je pri vas, dragi študenti, zavel nov, boljši veter, vendar ne dovolj močno, saj delate še vedno nekatere stare napake. Mogoče vam je lahko v poduk zadnja stran, ki si jo sam predstavljam tako: Katedra je adut za filozofe, ne pa časopis univerzitetne sodobnosti. Mogoče pa bo v tej vsakdanji lagodnosti oz. tekmi v časom (kakor za koga) katero »rit« razmigala vaša današnja naslovnica. Dobro bi bilo, kajti vsebinska in oblikovna preosnova Katedre je nujna, če želi biti brana. Taka kot je, namreč že nekaj let hira, in ne da od sebe ničesar posebnega. Bralnost pa seveda pada. Da preidemo h konkretnemu. Preveč filozofiranja in flancanja, premalo življenja. Politiko, študij, delo univerze in šol, šport, rekreacijo in humor se da predstaviti tudi na bolj zanimiv način, ki mora biti bralcu razumljiv. Strani sploh niso likovno urejene (brez slik, tekst je enoličen, naslov ni razumljiv, nadnaslovov in podnaslovov ni. Sicer pa ne kopirajte drugih...«

2. »Ta zadnja« na prvi strani

Mag. Peter Senčar nam piše: »Zgražam se nad naslovno stranjo Katedre št. 11 od 11/5—79. Če nimate kaj lepšega za naslovno stran svojega lista, si lahko tudi to prihranite. Odpovedujem naročniško razmerje za Katedro, in prosim, da me takoj zbrisete iz seznama naročnikov. Pozdrav.«

OO ZK GRADBENIŠTVO — VTŠ: »Zadeva: Katedra št. 11. Na sestanku OO ZK GRADBENIŠTVO je bila izrečena ostra kritika na likovno opremo 11. številke Katedre. Po mnenju OO ZK platnici ne ustrežata namenu lista. V bodoče ne bi smeli več s podobnimi sredstvi povečevati naklade. S tovariškimi pozdravi.«

RADIO MARIBOR (Šv.): »... Navajeni smo gledati v listih goloto ženskih teles in se ob to že več ne spotikamo. Uredništvo Katedre pa je v tej smeri šlo

katedra

ČASOPIS UNIVERZITETNE SODOBNOSTI KATEDRA

Časopis univerzitetne sodobnosti Slovenije
62000 Maribor Ob parku 5 Tel. (062) 22-004
Žiro račun: 51000-678-81846

Izdaja Univerzitetna konferenca ZSMS na mariborski univerzi

UREDNIŠTVO:

Zvone Teržan (glavni urednik—politika), Ivan Soče (odgovorni urednik—teorija), Goran Devidé (likovnost in fotografija), Iztok Jančar (kultura), Lucijan Vihar (informacije), Marjan Hanl (tehnični urednik), Stalni sodelavci: Tatjana Kušar, Helena Klakočar, Marko Šoštar, Igor Turničnik, Blaž Rafolt in Jožica Bauman.

IZDAJATELJSKI SVET:

Marija Debelak, Marjan Fekonja, Miroslava Geč-Korošec, Miran Krajšek, Fanika Kranjc, Franc Kržan, Mojca Majerle, Lujo Polanec, Marjan Pungartnik (predsednik), Bogdan Čepič, Franci Rogelšek, Boris Sovič, Sebastijan Strašek, Črtomir Stropnik, Ivan Soče, Brane Srčnik, Zvone Teržan, Janez Premožič in Goran Devidé.

SOFINANCERJI:

Katedra izhaja ob podpori šol univerze v Mariboru, Univerzitetne konference ZSMS Maribor, Izobraževalne skupnosti Slovenije, Kulturne skupnosti Slovenije, Zveze skupnosti za zaposlovanje Slovenije in Raziskovalne skupnosti Slovenije.

TISK:

ČGP Mariborski tisk, Maribor, Tržaška 14

Katedra izhaja tritedensko. Cena izvoda je 3 din. Letna naročnina znaša 40 din, za združeno delo in inštitucije 60 din. Nenaročenih slik in rokopisov ne vračamo. Uradne ure vsak delavnik od 12. do 15.

še dalje in je bralcem na naslovni strani postreglo s slikovnim posnetkom zadnjega dela telesa. Navsezadnje niti ni toliko pomembno ali ta del golote pripada ženski ali moškemu, gre le za estetski okus. Tega uredništvo tokrat očitno ni imelo in zdí se ko da se je s tem slikovnim posnetkom ponorčevalo iz objavljene vsebine posnetkov, s tem pa tudi iz bralcev. (...) Najmanj pri tem pa je razumljiva kombinacija slikovnih posnetkov na naslovni in zadnji strani ovitka Katedre.«

To so bili le trije reprezentančni komentarji na točko pod 2., vendar pa jih je bilo še dosti več. Za ilustracijo: Tov. Šabovič iz Sladkogorske je v imenu delavcev tovarne zahteval, naj pridemo na zagovor ta zadnje na prvi strani. »Ta zadnja« je bila tema razgovora tudi na predavanjih, vajah, raznih sestankih, na ulici itd. itd. Po mestu se sprehajajo meščani in malomeščani. Zaradi prvih komentar ne bi bil potreben, ker pa so drugi v večini, moramo napisati naslednje:

a) Tov. mag., zgražamo se nad Vašim puritanstvom, ki nima nobene zveze z estetiko in Vam sporočamo, da smo Vas »zbrisali« iz seznama naročnikov.

b) OO ZK GRADBENIŠTVO ima nedvomno zelo vestne komuniste, ki kljub obilici problemov na šoli najdejo čas za konstruktivno in tovariško pomoč pri urejanju Katedre. Moramo pa napisati, da smo zelo razočarani nad površnostjo reagiranja in dvomimo, da tovariši gradbeniki znajo čitati, saj so se zapicili samo v slike.

c) Dragi kolega oz. kolegica Šv. na RM: tistemu »slikovnemu posnetku zadnjega dela telesa« se reče RIT ali ZADNJICA, in vsak, ki je vsaj enkrat videl golo žensko, ve, da je to bila ženska rit. Čudi nas, kako sme individuum ponujati javnosti svoj estetski okus, ki je po vsem sodeč zelo problematičen. Res je, da ima vsakdo pravico biti neizobražen, ne sme pa si prilastiti pravice poneumljati občane in jim vsiljevati svoje nesmiselne kombinacije.

Vsem tem in podobnim »kritikom« priporočamo resno branje vseh tekstov. Zvedeli bodo, da je na univerzi dosti večjih problemov, kot je Katedrina rit, četudi je tako nesramno lepa.

3. Prodaja Katedre

a) Naši bralci so gotovo seznanjeni, da smo od sedme številke v tem letu organizirali prodajo v kioskih Dela. S prodajo osme številke smo bili kar zadovoljni, ker pa se je od številke do številke prodaja manjšala, smo napravili majhno inšpekcijo med prodajalkami v kioskih. Ugotovili smo, da časopisi nimajo enakovrednega tretmaja: prodajalke so v večini primerov Katedro držale pod pultom in ob taki reklami jo seveda niso mogle prodajati, kar se jim tudi ne izplača ob tako nizki prodajni ceni. Tako mačehovski odnos ob veliki reklami drugih časopisov je rezultiral v prav smešni prodajni količini — 27 izvodov zadnje številke. Mogoče je temu botrovala tudi odklonitev reklame Kino podjetja Maribor zaradi spet — neustreznih platnic.

b) Da bi omogočili vsakemu študentu priti do Katedre, smo v maju postavili na vseh šolah univerze stojala za samoprodajo. Razen na pedagoški akademiji, kjer niso študenti vzeli skoraj nobenega izvoda, so drugod v nekaj dneh pobrali vse. Razen denarja (dinarji, šilingi in lire) smo dobili tudi koščke salame, kruha, čike ipd. Pripominjamo le, da nismo več v naravnem gospodarstvu.

4. Za zaključek

Na koncu bi vas samo še opozorili na dva teksta, ki govorita o skoraj isti problematiki: Informiranje o informiranju in Preosnova Katedre.

Tistim, ki so naslovnico v prejšnji številki zamenjali, da bi videli še sprednjo stran, in tistim, ki jim naslovnica ni bila všeč, uredništvo s spoštovanjem poklanja »ta sprednjo« iste ženske.

DELATI, DELATI IN DELATI

Letošnje šolsko leto je za nas tipično pokon-gresno obdobje, v katerem smo imeli skoraj sveže smernice za delo, katere smo si na kongresu zadali. To je v prvi vrsti pomenilo temeljito prediskutirati problem udeležbe študentov v samoupravnem procesu in problem vrednotenja družbenopolitičnega dela študentov. Z akcijo oblikovanja samoupravnih skupin smo želeli vključiti čim večje število študentov v samoupravni proces, s čimer bi zagotovili pravo povezavo med delegati in bazo. Osebnost sem prepričan, da je popolnoma vseeno, kako nazivamo osnovno celico študentske samouprave, ali je to katedra, ali samoupravna skupina, ali letnik, pomembnejše je, kako se v tej skupini oblikovana stališča prenašajo v samoupravne organe in delegacije in kakšna je povratna zveza v bazo. To nam do sedaj ni uspelo in je ostalo vse pri predstavnikiškem načinu. Menim, da ni prav nič boljše stanje z delegati združenega dela, ki se prav tako obnašajo še vedno predstavnikiško in zastopajo le svoja osebna stališča. Torej se pojavlja širši problem uresničevanja delegatskega sistema, saj odločitve, ki jih sprejemajo samoupravni organi univerze oz. posameznih šol, ne odražajo dovolj mnenja najširših slojev naše družbe. Prepričan sem, da bomo morali v naslednjem šolskem letu napraviti odločilnejši korak naprej v zagotavljanju samoupravnih pravic študentov, njihov način samoupravnega organiziranja pa legalizirati v samoupravnih aktih šol in univerze. Kar se tiče vrednotenja družbenopolitičnega dela študentov pa menim, da smo do sedaj o tem preveč splošno razpravljali in bi morali razmišljati v bodoče predvsem o primernih merilih za to vrednotenje.

Poleg tega je bilo veliko dela vloženega v pripravo, razpravo in dopolnjevanje osnutka zakona o usmerjenem izobraževanju. Po splošni oceni je bil prispevek mariborske univerze, tako mladine kot učiteljev izredno ploden. Lahko smo ponosni, da je večina naših pripomb prišla v občinske dokumente. To je dokaz, da moremo izpeljati vsako akcijo, kadar nastopimo enotno od družbenopolitičnih organizacij do organov šole. Seveda se bomo morali prav tako zavzeti tudi v bodoče za uresničitev vsega tistega, kar prinaša usmerjeno izobraževanje.

Poleg teh širših problemov nas je v preteklem mandatnem obdobju zaposlovalo še zlasti utrjevanje osnovnih organizacij zveze komunistov (organizacij), ko smo razpustili prejšnje konference, se namreč ni bistveno spremenil način dela organizacij. Še vedno obstajajo organizacije, ki se vse premalo ukvarjajo s konkretnimi

problemi svoje sredine, ki dopuščajo neresen odnos članov in se pojavlja problem nesklepčnosti ter so zaradi tega v veliki meri izgubile avantgardno vlogo in ugled.

V preteklosti nismo dosti pozornosti posvečali izbiri sekretarja in sekretarijata osnovne organizacije, ki so bili praviloma mlajši komunisti, asistenti, iz česar bi lahko sklepali, da je bilo kadrovanje za te funkcije naloga postranskega značaja in je bilo vse premalo prisotno v splošni kadrovski politiki šol. Opažam, da smo strašno kritični, kadar gre za volitve v poslovodno strukturo šol in univerze, medtem ko je zasedba sekretarskih mest dostikrat neprijeten problem, ki ga moramo rešiti. Čisto gotovo je, da ne bi smeli dopustiti, da nam osnovne organizacije vodijo šibki, nerazgledani člani, saj je akcijska sposobnost organizacij močno odvisna prav od vodstva. Skoraj pravilo je, da so osnovne organizacije šibke tam, kjer je bilo šibko vodstvo, ki se ni moglo dovolj energično in uspešno spopasti z vsemi problemi, ki jih mora zveza komunistov obravnavati in reševati. Ob problemu nesklepčnosti bi še posebej poudaril slabo udeležbo učiteljev iz poslovodnih struktur kar povzroča dodatne težave v koordinaciji dela na šoli. Res je, da je njihovo delo zelo obsežno in prihaja do preobremenjenosti, zaradi česar trpi tudi njihovo pedagoško delo. Problem preobremenjenosti je potrebno reševati, vendar ne na račun njihove družbenopolitične aktivnosti. S to »razvado« bomo morali prenehati.

Ob vseh teh kritičnih pripombah pa moramo ugotoviti, da smo nekatere premike v načinu dela že napravili. Dogovorili smo se, da bodo sestanki osnovnih organizacij na vsej univerzi istočasno in da v tem času, ki je zanje predviden, ne bo drugih obveznosti. Prav tako jim je prepuščena večja samostojnost, saj jim več ne predpisujemo dnevnega reda kot v preteklosti. Tega dogovora se nismo dosledno držali, saj se še vedno dogaja, da v določenem času planiramo druge sestanke, izpite ipd. Ena osnovnih pomanjkljivosti na mariborski univerzi je neustrezna koordinacija med družbenopolitičnimi organizacijami, samoupravni in poslovodni organi. Dogaja se, da zaradi takšnega ravnanja propade marsikatera akcija, kljub veliki zagnanosti ene od teh struktur. Povsod tam, kjer so se angažirale vse tri strukture, nam je organizacija oz. udeležba uspela, kjer pa se je vključila vanjo le ena, je še ta prej ali slej obupala.

Želel bi spregovoriti nekaj besed o problemu razvoja univerze in njeni usmerjenosti. Naša univerza je dokaj mlada in prav ta značilnost je verjetno botrovala močnejši usmerjenosti v

zunanjo predstavitev in manj v notranjo učrstitvev in rast posameznih visokošolskih delovnih organizacij. Le-te niso potrdile svojih razvojnih planov, saj se niso vključile v akcijo oblikovanja plana srednjeročnega razvoja občine Maribor. Univerzo bomo zares morali obrniti bolj k sebi, čeprav je tudi reprezentančni del pomemben. Vse šole se morajo zavedati, da predstavljajo integralno celoto in zato morajo prispevati svoj delež k skupni stvari.

Kar pa zadeva delo Univerzitetne konference ZSMS menim, da so nekatere slabosti v prvi vrsti posledica stanja v preteklosti, pa jih mnogi nekritično prenašajo tudi na sedanost. Marsikdo ocenjuje, da je bilo delo predsedstva UK ZSMS zaprt samo vase, te ocene pa so odraz lokalističnih težav posameznih osnovnih organizacij. Ocenjujem, da je bilo delo Univerzitetne konference ZSMS v tem letu plodno. Da med vodstvi osnovnih organizacij po šolah (oz. visokošolskih delovnih organizacijah) in predsedstvom UK ZSMS ni dovolj tesnih povezav, pa je verjetno krivda na obeh straneh. Tako se predsedstvo ni dovolj vključilo v razreševanje problemov v osnovnih organizacijah, osnovne organizacije pa tega kontakta tudi niso kaj pridale iskale. To je najbolj prisotno na VTS in VEKS, kjer so mladinska vodstva v nekakšni opoziciji do predsedstva UK ZSMS. Pojavlja se zelo čudna praksa, da osnovna organizacija kratko malo odpiše svojega člana, ki je odšel v organe univerze in ga ne vodi niti v evidenci.

To so bila le nekatere razmišljanja o stanju na univerzi in delu UK ZKS, še posebej pa moram omeniti delovno akcijo na Duhu, ki nam je vzela veliko časa. Moram povedati, da je univerza odigrala osrednjo organizacijsko vlogo, kljub temu da so velik del opravile organizacije združenega dela, pripadniki JLA ter učenci Gradbenega šolskega centra. Čeprav smo vse načrtovano delo opravili in je akcija v celoti uspela, moram priznati, da so nekatere šole zatajile. Izredno pa so nas presenetile vse delovne organizacije na katere smo se obračali, saj so pokazale izredno in takojšnjo pripravljenost za sodelovanje. Resno razmišljamo, da bi prihodnje leto v okviru univerze sprožili samoupravni sporazum, s katerim bi opredelili dolžnost vsakega učitelja in študenta vsaj en dan sodelovati na delovni akciji.

V preteklem obdobju smo zagotovo opravili veliko delo, vendar nas jeseni čaka še dosti nerešenih problemov.

Monolog zapisal: si

PREOSNOVA KATEDRE

Družbeni svet Katedre je na svojem (na žalost nesklepčnem) sestanku obravnaval položaj lista in se glede na obstoječe stanje obrača k izdajatelju, da bi ob sodelovanju sveta in uredništva rešili nekatere probleme.

Najprej je potrebno pregledati splošne akte, jih prilagoditi spremembam, jih izpopolniti in vsebinsko obogatiti. Svet tudi predlaga, da se v svet vključijo tudi delegati združenega dela (prek sindikatov), OK ZSMS, društva novinarjev, prav tako pa bi bilo potrebno preveriti sedanjo sestavo. To so stvari, ki jih lahko hitro uredimo. Svet pa meni, da so se pojavile nekatere težave, ki jih brez širše politične akcije ustanovitelja ne more opraviti uredništvo samo. V prvi vrsti gre za sistematično razpravo v vseh organizacijah ZSMS glede razvijanja vloge in kakovosti lista. Ta razprava naj ne bi bila samo razprava o »da« ali »ne«, temveč razprava o vsebini. Drugič uredništvo ugotavlja, da je nemožno graditi dober list brez urejenega informativnega sistema na univerzi. Komisije za informiranje

morajo razviti stalno dejavnost, saj se vedno bolj veča potreba po družbeno angažiranih sodelavcih lista. ZSM bi morala pospešiti izdajanje študentskih glasil, ker so le-ta osnova za oblikovanje sodelavcev. Glede na kadrovsko stisko v uredništvu bi predlagali, da odgovorni urednik s pomočjo izdajatelja najde manjkajoče urednike, ki bodo sposobni za delo pri listu. Gre torej za sistemske rešitve, katerih del bi morala biti tudi popularizacija lista in pa povezovanje z mestno organizacijo ZSM. Prav tako menimo, da se Katedra ne sme omejiti samo na izdajanje lista, ampak da ji je potreben dodaten program dejavnosti (tudi vključevanje v občudnijske oblike dela).

Svet je v razpravi ugotovil, da se kakovostna raven lista nenehno dviga, da je napravljen velik napredek pri uveljavljanju marksizma v Katedri, da pa se bo ob omejenem številu sodelavcev in pri nerešenih sistemskih vprašanjih ta rast nujno zaustavila.

UNIVERZIADA

Maj na Ohirdu. Nič posebnega, če se ne bi bilo prav takrat, to je od 21. do 25. maja UNIVERZIADA. Pri izbiri letošnjih udeležencev so bili postavljeni posebni kriteriji, po katerih so se tekmovanja udeležili le študenti tekmovalci s tradicijo in le tisti, ki so se udeležili aprilsko-majskih prireditev na športnem področju.

Sodelovalo je sedemnajst univerz iz vse Jugoslavije. Organizatorji so vsem udeležencem pripravili čudovit sprejem, nato pa so se ekipe po posameznih disciplinah nastanile v hotelih. Stiki med ekipami niso bili takšni, kot bi morali biti. Temu pa je botrovala predvsem velika razdalja med hoteli — tudi do 20 km. Kljub temu pa je bilo vzdušje na tekmovanjih izredno športno in prijateljsko. Tudi Mariborski predstavniki so tekmovali v košarki, odbojki, šahu, plavanju in namiznem tenisu. Sestavljena pa je bila ekipa za planinsko-orientacijski pohod. Mariborsko posadko je sestavljalo 54 članov. Od tega 48 članov posameznih ekip, trije trenerji in trije spremljevalci. Med spremljevalci so bili vodja reprezentance, član univerzitetne konference in član organizacijskega odbora Leopold Šmit, ki je bil hkrati vodja odprave.

Stroški bivanja, prevozní stroški, oprema in stroški organizacije so veljali 180.000,00 din. Mariborska posadka pa sedaj upa, da bodo šole in delovne organizacije izpolnile svojo finančno obveznost.

Kljub športnemu duhu, ki je vladal v našem taboru, pa so važni seveda rezultati. Torej: v košarki so tekmovali fantje in dekleta. Dekleta so v skupni uvrstitvi pristala na devetem do dvanajstem mestu fantje na drugem mestu. V šahu so bila dekleta šesta, fantje sedmi. Odbojka je bila disciplina, v kateri so se Mariborčani izredno dobro odrezali — dekleta s svojim tretjim, fantje s četrtem mestom. Plavanje je v Mariboru postalo že prava tradicija, vendar so bila dekleta na šestem, fantje pa na petem mestu. V namiznem tenisu so tekmovali fantje in se odrezali s šestim mestom v skupni uvrstitvi.

Ekipa planinsko-orientacijskega pohoda pa se lahko pohvali s petim mestom. V skupnem plasmanu so Mariborčani pristali nekje od dvanajstega do sedemnajstega mesta. Točnih rezultatov žal še nismo dobili.

Leta 1981 bo organizirana naslednja univerziada, ki jo bo priredila Beograjska univerza. Letošnji udeleženci upajo, da bo naslednja prireditev popostrena tudi s kulturnimi prireditvami in zabavami. Mariborčani obljublajo, da bodo za naslednjo univerziado sestavili še številnejšo posadko, ki naj bi jo sestavljala tudi ekipa za atletiko. Hkrati pa se bodo potrudili, da bodo dvignili skupni plasma. Sicer pa so letošnji rezultati odraz discipline, ki je vladala v taboru.

Organizatorji ohridske univerziade so mnenja, da bi morali pravzaprav vse te — lade (od ekonomiad pa do gradbeniad) ukiniti, ker ne prinašajo tistih rezultatov, ki bi jih naj. Vseeno pa so s potekom letošnje prireditve izredno zadovoljni.

Tanja ŠTAJNER

GRADBENIADA

Gradbeniade Umag 79 se je udeležilo okoli 1100 gradbincev jugoslovanskih gradbenih fakultet, od katerih je bilo tudi 64 študentov VTS VTO Gradbeništvo iz Maribora. Manjkala je samo zagrebška fakulteta, ki je sredstva, namenjena za gradbeniada nakazala potresnemu področju Črne gore.

Na športnem področju je Mariborčanom sreča obrnila hrbet, saj so postali rekorderji v osvojenih četrth mestih. Z izjemo šahistk (z edinim pokalom in osvojenim prvim mestom so „rešile“ čast Mariborčanov), šahistov in strelske ekipe, so Mariborčani v športu dosegli zelo malo. Kulturni program mariborskih „zidarjev“ je bil pravi kulturni „bestseller“, saj so edini s svojim programom pokazali svojo narodno pripadnost in glavni običaj (v tem primeru je to Štajerski in vino). Da pa ne bi ostalo samo pri športu in kulturi v praksi, so poskrbele najrazličnejše okrogle mize, ki so pokazale na premajhno povezanost med jugoslovanskimi gradbenimi fakultetami. Po raznih dogovorih naj bi se to sodelovanje povečalo, vsaj kar se tiče informacij in kulture. Prvi korak je že narejen, saj v tem času po fakultetah že kroži razstava fotografskih del fotografov — gradbincev.

Iztok Jančar

AGRONOMIADA

Naša sodelavka Mira z višje agronomske šole sporoča, da se je 28 študentov vrnilo z agronomiade, ki je bila tokrat v Poreču. Tam so dosegli dobre rezultate v kvizu znanja iz biologije, iz zgodovine revolucionarnega mladinskega gibanja, sodelovali so v športnih in kulturnih prireditvah, s kolegi iz vse Jugoslavije pa so izmenjali tudi študijske izkušnje.

Delovna akcija Duh 79, katere organizatorja sta občinski komite ZKS in univerzitetna konferenca ZSMS, se bliža koncu. Trajala bo samo še ta teden, in tako že lahko ocenimo uspeh akcije. Do sedaj je pri obnovi domačij na Duhu na Ostrem vrhu delalo 350 študentov in 40 profesorjev skupaj s pripadniki JLA in graničarji karavle Nikola Hečimović. Pomagali so tudi dijaki gradbenega šolskega centra in dijakinje srednje medicinske šole. Skupaj so študenti in profesorji delali 470 dni. Akcije se je udeležilo največ študentov z VTS — 123, z VPS 100 in z VAS 72 študentov. Najslabša udeležba pa je bila z VEKŠ 31 in s PA 24 študentov. Pohvaliti moramo predvsem VAS, saj se je akcije udeležil vsak drugi študent. Razočarali pa so študentje VEKŠ, saj nihče ni pričakoval tako klavnega zanimanja za akcijo (akcije se je udeležil samo vsak trideseti študent). Večkrat je bila na šoli prava zmeda, saj nihče ni vedel, ali akcija bo ali ne bo. In tako ni čudno, da je bila udeležba študentov tako slaba.

Glavna dela so potekala v Šelovi grapi pri urejevanju okolja spomenika. Veliko dela je bilo tudi na Šelovi domačiji, kjer so študenti porušili hlev in pomagali pri kopanju vodovoda do domačije. Pri Kormanovi domačiji so obnovili sadovnjak in porušili staro gospodarsko poslopje, pri Režu pa so porušili staro stanovanjsko hišo. Veliko dela je bilo opravljenega tudi na ostalih domačijah, tako da dobiva vasica Duh vedno lepšo podobo, še posebej sedaj, ko so asfaltirali cesto.

In kako je potekala organizacija delovne akcije? Sprva je bilo zamišljeno, da bodo akcije dvodnevne, s pravim brigadirskim življenjem in z večernim kulturnim programom. Žal so se morali organizatorji temu odreči, ker ni bilo mogoče najti prostora za spanje. Nekaj napak je bilo pri prevozu na Duh, čeprav so delovne organizacije dale na voljo svoja vozila brezplačno. Slabo je bilo tudi informiranje študentov o posameznih delovnih akcijah, ki so bile praviloma v soboto in nedeljo. Tako je večkrat prišlo do zmede, še posebej na VEKŠ.

Študenti so pokazali za delovno akcijo, če odštejemo študente VEKŠ, veliko zanimanje. Lahko rečemo, da je delovna akcija Duh 79 kljub nekaterim spodrsrlajem, ki pa so razumljivi, saj je to prva tako obsežna delovna akcija mariborske univerze, uspela. Ostala so še nekatera manjša dela, ki pa bodo do 4. julija, ko bo centralna proslava ob 50-letnici smrti Đure Đakovića in Nikole Hečimovića, ter 60-letnici KPJ in SKOJ končana.

Srečko Pirtovšek

USPEŠNO LETO NA PEDAGOŠKI ŠOLI

Ni dolgo tega, ko je bila na pedagoški šoli Maribor letna konferenca OO ZSMS. Osnova konference je bil seveda pregled rezultatov prehojene poti v letošnjem šolskem letu.

Najbolj se je delo osnovne organizacije na šoli razmahnilo v drugem polletju šolskega leta. Takrat so bile odpravljene vse začetne težave, ki so se pojavile v prvem obdobju. Ena izmed teh težav je bila informiranje. Od začetka so se namreč pojavljali zastoji med delom baze oz. vodstva OO ZSMS in informiranjem skupnosti dijakov. Ta težava je bila ena izmed najbolj perečih in vendar so jo dijaki s skupnimi močmi rešili. Teh rešitev pa je bilo kljub težavnemu položaju več. Naj omenim samo eno izmed rešitev: organizacija šolskega radia. Prejšnja leta so nastajali pri tem veliki problemi, letos pa je delo steklo proti vsem pričakovanjem.

Mladinska organizacija pa je kljub vsem oviram in težavam dosegla svoj namen, kar je čutiti na vseh področjih družbenega življenja na šoli. Uspeh pa je najbolj viden v okviru šolskih aktivnosti. Na konferenci so predvsem poudarili, da je vse delo potekalo v skladu s programom, ki je bil sprejet na začetku letošnjega šolskega leta. Nosilci dela so bili aktivni po posameznih stavbah, za delo pa so dijaki zavzeto prišli z združenimi močmi. Mladinci pedagoške šole so izvedli vrsto manjših akcij in uspešno organizirali dejavnost osnovnih organizacij v svojih sredinah. Najbolje bo, da omenim samo najvažnejše: evidentirati je bilo treba kandidate za zvezne, republiške in lokalne mladinske delovne akcije v letošnjem letu. Ker je na šoli večina deklet, je nastal problem, kako navdušiti dekleta za mladinske delovne akcije. Najbolj problematična je namreč udeležba študentov in mladink. V ta namen so bile pripravljene mladinske ure, zidni časopisi in predavanja. Pri izbiri najboljših brigadirjev pa je celotni aktiv, predvsem pa vodstvo osnovne organizacije sodelovalo z OK ZSMS. Potek in izvedbo akcije lahko označimo kot uspešna, saj se nas je za delovne akcije prijavilo mnogo več kot prejšnja leta. Izmed vseh prijavljenecv pa so nato izbrali le najboljše, ki že ali pa še bodo lahko zastopali svoje barve na delovnih akcijah po vseh Jugoslaviji.

V okviru zvezne štafete mladosti so na pedagoški šoli v Mariboru sprejeli lokalno štafeto, ki je na svoji poti obiskala skoraj vse OO ZSMS. Pri sprejemu štafete na centralni šoli je bil organiziran pester kulturni program in dve predaji lokalne štafete mladosti. V mesecu aprilu sta bili v sklopu programa organizirani dve delovni akciji, ki sta bili uspešno izvedeni. Ravno ti dve akciji pa sta izredno pripomogli pri pripravi stalne brigade.

Izdana so bila tri glasila, ki jih je na OK ZSMS ugodno ocenila komisija za informiranje in področne konference mladine. Glasila pa so imela seveda ugoden odmev tudi med dijaki šole, saj so jih z zanimanjem sprejeli.

Tanja ŠTAJNER

ODZIV ŠTUDENTOV VAŠ NA „CVETKE“ V KATEDRI

V mariborsko univerzo spada šest visokih, oz. višjih šol. To so VEKŠ, VTŠ, PA, VSOD Kranj, VPS in še ena nepomembna šola, za katero niti vsi študentje ne vedo, kaj šele ostali. Imenuje pa se višja agronomska šola. Ko smo v Katedri prebrali, kakšni ničvredneži smo in kako smo nekulturni, smo bili skrajno ogorčeni, kasneje pa smo sklenili, da bomo med nami skušali najti nekoga, ki bo le kulturn. Začeli smo razmišljati o raznih akcijah, ki smo se jih udeležili v okviru univerze in ugotovili, da smo zelo pogosto sodelovali na akcijah — akcija pri bolnici Jesen, katere smo se udeležili približno 5 do 6-krat in tudi marsikaj naredili. Kot je videti, to ne spada h kulturi. Jeseni smo sodelovali na mlečnem sejmu »Mleko 78«, kjer smo delali približno mesec dni s pripravami vred. Sodelovalo je poprečno 15 študentov. Poleg sodelovanja na sejmu smo vsak dan še pekli doma kruh in gibanice. Mislimo in upamo trditi, da tega ne bi bila sposobna izpeljati nobena druga šola, ker vsi študenti nimajo toliko volje in delovnega elana, kot ga imamo mi. Na letošnji akciji »Kozjak 79« smo sodelovali že 4-krat in to z udeležbo, ki je zavijanja vredna. Na vseh akcijah pa nam je povrh še vreme zagodlo. Ko smo ugotavljali udeležbo na vseh teh akcijah, smo ugotovili, da je peščica ljudi na naši šoli vendarle aktivna (kulturna), čeprav si eni upajo trditi, da je kultura na naši šoli »napsu«. Vendar pa smo toliko skromni, da o tem, koliko smo povsod delali in se mučili, ne pripovedujemo novinarjem radia, televizije, časopisov in tako dalje. Res pa je, da našo šolo obiskujejo nekateri študentje v oguljenih kavbojkih. To so sigurno tisti, ki dajejo denar za znamke, dopisnice in kuverte. Iz različnih virov smo izvedeli, da je lani na delovno akcijo pri bolnici Jesen prišel z VEKŠ z CERTUSOVIM prevozom le en študent. Menda je temu nekulturniku potrebno postaviti spomenik. Zvedeli smo tudi, da so za letošnje akcijo na Duhu morali na PA in VPS prisiliti člane zveze komunistov, da bi se vsaj ti žrtvovali za »nekulturne dejavnosti«, kot pravijo nekateri. Na naši šoli za udeležbo na takih in podobnih delovnih akcijah ni bila prisila nikoli potrebna in tudi ne bo.

Potrebna pa bo najbrž prisila za izjave o našem delu vsem mogočim in nemogočim novinarjem. Tako, kot to delajo drugod. Upamo, da se bomo poboljšali in da bomo pozneje bolj kulturni. Vemo, da tega sestavka tako ali tako ne boste objavili, pa naj ostane vam, da boste vsaj vi zvedeli resnico o naših študentih.

PRIZADETI ŠTUDENTI VAŠ

Pa ne, da bi rekli, da je udeležba na raznih akcijah delo komisije za delovne akcije. Komur manjka kulture, gotovo ne bo šel na akcijo.

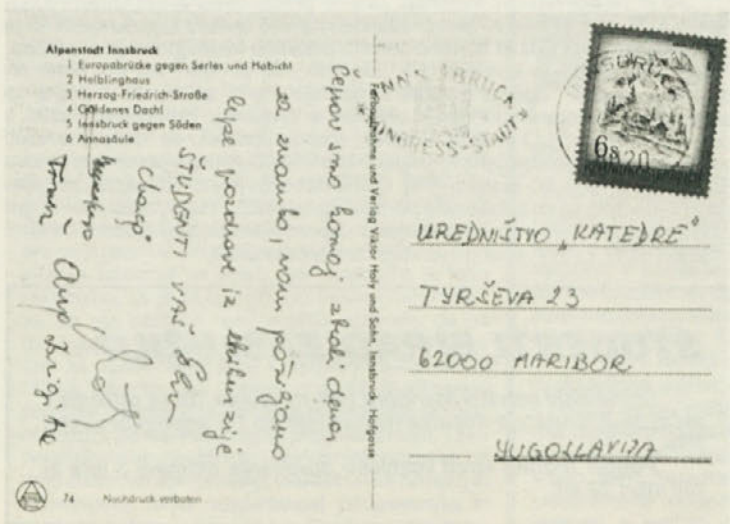
Pa še to; upam, da bi že enkrat lahko ločili kulturno dejavnost in nedejavnost na eni strani ter kulturo samo na drugi strani.

PRIPIS UREDNIŠTVA

Dragi kolegi z agronomske šole!

Kakor vidite, vaš dopis objavljamo, da bi vsi zvedeli resnico o vas. Katedra ni nikoli trdila, da obiskujejo vašo šolo nekulturni študenti, ampak da so kulturne dejavnosti na VAŠ »na psu«. Očitno vam moramo pojasniti, da vsaka dejavnost še ni kulturna dejavnost, kar spet moramo razlikovati od kulturnega obnašanja. O vašem vedenju nismo nikoli pisali, o kulturnih prireditvah tudi ne, iz preprostega razloga, ker jih ni bilo. Sprejemamo pa vašo kritiko, da nismo pisali o vseh ostalih aktivnostih, za kar je tudi delno kriva vaša skromnost. Naše pisanje o vaši šoli je bilo vedno dobronamerno, želelo je biti spodbudno, seveda pa je bilo tudi kritično kot do ostalih šol univerze.

Uredništvo

NEZADOSTNO ZA APRILSKO—MAJSKE ŠTUDENTSKE PRIREDITVE

Če smo v aprilski številki Katedre še pisali s kančkom upanja v uspešnost aprilsko — majskih študentskih prireditev, potem moramo zdaj ugotoviti, da so bile te prireditve popoln polom študentske kulture na univerzi, in prav nobene potrebe ni, da bi trdili drugače. Vse, kar se je v tem času, ki je bil zamišljen kot vrhunec kulturne sezone študentskega življenja dogajalo, je bil ščepec literarnih večerov na od središča oddaljeni PA. To pa je tudi vse! Niti ene same prireditve nismo videli, ki bi bila zares študentska, zares naša in o kateri bi bilo vredno govoriti, vsaj še drugi dan. Niti ene same prireditve, s katero bi dokazali, da so v Mariboru živi študenti, prireditve, ki bi dala dala pečat univerzi in vsaj malo razgibala meščansko sredino, ki nas obdaja. Nič od tega. Nihče ne pričakuje, da bo ekonomsko tehnična univerza »hram kulture« niti kakšnega večjega kulturnega spektakla, bi pa pričakovali več delovne zavzetosti tistih, ki so za aprilsko — majske prireditve zadolženi.

Naveličali smo se že poslušati večna jadikovanja in izgovore v stilu »ni denarja, ni prostorov, ni časa!« Veliko bi se dalo narediti, tudi z voljo in delom, tako pa gre glavna krivda organizatorjem, in če ti niso sposobni organizirati zastavljenega programa, jih je treba pač zamenjati s takimi, ki bodo to zmogli!

LUCIJAN VIHAR

POMERILI SO SE MLADI KOVINARJI

Pod pokroviteljstvom republiške konference Zveze socialistične mladine Slovenije in v organizaciji koordinacijskega sveta ZSMS delovne organizacije TAM, Maribor, je bilo tu v dnevi od 18. do 20. maja tradicionalno, že šestnajsto srečanje mladih kovinarjev Jugoslavije. Udeležilo se ga je okrog 300 mladih iz osmih organizacij združenega dela iz vseh republik, medtem ko so bili na srečanju kot opazovalci predstavniki železarne Ravne in zadarskega Vlada Bagata.

Ob prihodu v Maribor so goste sprejeli mladi iz delovne organizacije Tovarna avtomobilov in motorjev, otvoritev srečanja pa je bila na Trgu svobode v Mariboru, kjer so jih pozdravili predsednik kolegijskega poslovodnega organa DO TAM Edvard Plavovšek, podpredsednica RK ZSMS Vida Mikuž, predsednik koordinacijskega sveta osnovnih organizacij ZSMS delovne organizacije TAM Radenko Matič in predsednik koordinacijskega odbora teh srečanj Rašo Ninković.

Vsi govorniki so posebej poudarili pomembnost letošnjega srečanja mladih kovinarjev, ki je potekalo v letu, ko praznujemo 60-letnico KPJ, SKOJ in revolucionarnih sindikatov in še zlasti zato, ker je bil to prispevek mladih v mesecu mladosti. Mladi kovinarji so se pomerili in struženju, brušenju, varjenju, ter ključavniciarskih in orodjarskih delih, športniki v malem nogometu, šahu, namiznem tenisu in v streljanju z zračno puško ter ob koncu še v poznavanju zakona o združenem delu in zgodovine SKOJ. V času srečanja so pripravili tudi okroglo mizo na temo Mladi in inventivna dejavnost.

Posebej privlačno je bilo delovno tekmovanje, na katerem je bil tudi sicer poudarek srečanja, saj so mladi kovinarji pokazali, da so pravi mojstri vsak v svojem poklicu. To pa je hkrati tudi osnovno, kar naša družba pričakuje od mladih, da so dobri delavci in sposobni strokovnjaki, ki bodo popeljali naše gospodarstvo novim delovnim zmagam naproti, jugoslovansko samoupravno socialistično družbo pa v še lepši jutri. Med kovinarji so bili najboljši mladi tekmovalci iz delovne organizacije TAM, ki so zmagali v štirih od petih panog, medtem ko so v športu in poznavanju zakona o združenem delu nekoliko prednjačili tekmovalci iz drugih republik. V končnem seštevku, ob upoštevanju rezultatov delovnega in športnega tekmovanja ter kviza znanja, pa so z močnim naskokom zmagali mladi iz DO TAM.

Pogovora o inovacijski dejavnosti sta se udeležila poleg predstavnikov sodelujočih organizacij združenega dela tudi Aleksander Pipan, predsednik komisije za inventivno dejavnost pri občinskem svetu Zveze sindikatov Slovenije Maribor ter Vida Mikuž, podpredsednica republiške konference Zveze socialistične mladine Slovenije. Na razgovoru so govorili o pomenu inovacijske dejavnosti v organizacijah združenega dela za iskanje notranjih rezerv, dvig produktivnosti in kakovosti dela. Splošna ugotovitev je bila, da tej dejavnosti posvečamo še vse premalo pozornosti, zato so mladi sklenili, da si bodo v svojih organizacijah združenega dela prizadevali za širitev te dejavnosti med svojimi sodelavci ter tako tudi po svojih močeh pripomogli k racionalnejšemu delu in poslovanju.

Organizatorji, mladi iz delovne organizacije Tovarna avtomobilov in motorjev Maribor, so svojo nalogo odlično opravili na splošno zadovoljstvo vseh sodelujočih. Naslednje, 17. srečanje mladih kovinarjev Jugoslavije, bo prihodnje leto v Trebinju, organizirali pa ga bodo mladi tamkajšnje tovarne rezilnega orodja.

Danilo Vincetič

NERESNO ZDRUŽENO DELO II

V prejšnji številki smo objavili sestavek pod naslovom **Neresno združeno delo**, iz katerega ste lahko zvedeli, kakšen odnos ima združeno delo v Mariboru do javne razprave o osnutku zakona o usmerjenem izobraževanju. Na nedavni seji skupščine občine je neka delegatka ta sestavek ocenila kot smešnejše združeno delo, kar pa ni res. O neresnem odnosu priča tudi nadaljevanje tega sestavka.

GRADIS

Tovarišica Košti, tajnica samoupravnih organov: „Izvedli smo vse razprave na nivoju sindikata, organov za izobraževanje in v organizaciji zveze komunistov. Bistvenih pripomb ni bilo, širšo javno razpravo pa načrtujemo v jesenskem obdobju.“

BIROSTROJ

Tov. Voh, vodja delovne skupnosti skupnih služb: „Javne razprave še nismo imeli, predvidena je za jesen. V ožjih krogih so bile razprave, vendar le na mariborskem področju. Naša delovna organizacija je namreč razdeljena na posamezne enote, v katerih pa bo težko organizirati razprave. To težko nalogo bo prevzel sindikat.“

SVILA

Tovarišica Ravnikar, pravnica: „Izdali smo bilten s povzetkom osnutka zakona, tako da so vsi delavci dobro obveščeni, za kaj gre. Imeli smo že razpravo delegatov, medtem ko širše javne razprave še ni bilo.“

STAVBAR

Tov. Štok, vodja centra za izobraževanje: „Pri nas je javno razpravo organiziral sindikat. Bilo je veliko pripomb glede kadrovanja gradbincev, pomanjkanja mentorjev, pomanjkanja učnih delavnic in povezave učnih programov. Sedaj moramo samo še poenotiti dane pripombe.“

MARIS

Tov. Vudler, predsednik sindikata: „Vsak član sindikata je obdelal gradivo, razprave pa še nismo imeli.“

SWATY

Tovarišica Simon, pravnica: „Imeli smo razprave v ožjih krogih, pa tudi javno razpravo. Bilo je nekaj pripomb glede pomanjkanja mentorjev in vključevanja mladine v študij. Svoja mnenja in pripombe moramo le še uskladiti.“

Naša anketa dokazuje, da se organizacije združenega dela niso v zadostni meri angažirale v razpravi o osnutku zakona. Le redke izjeme so korektno opravile svojo obveznost, kar pa še ne zagotavlja kvalitetnega vključevanja združenega dela v oblikovanje zakona o usmerjenem izobraževanju, ki temelji na polnopravni povezanosti šolskega sistema z združenim delom.

Tanja Štajner

KONFERENCA DELEGATOV UK ZSMS

Sredi maja je bila konferenca delegatov UK ZSMS in posameznih VDO. Delegati so z 51 % udeležbo prisotnosti dokazali, da so delo vzeli „resno in zavzeto“, kar ni bil primer na prejšnji konferenci teden prej, ki je odpadla zaradi nesklepčnosti. To je seveda tudi svojevrsten dokaz, kako delegati — študenti ne izpolnjujejo odgovornega družbenopolitičnega dela.

Glavna tema konference so bili predlogi in pripombe delegatov k osnutku zakona o usmerjenem izobraževanju. Delegati so se v glavnem strinjali s tezami, ki jih je podala že UK ZSMS v aprilski številki Katedre, dodali pa so še nekaj dopolnil in predlogov (VEKS in VTS), ki so bili dovolj tehten prispevek k razpravi. Upamo in želimo, da se bodo s sklenjenim strinjali tudi na VPS, ker njihov delegat žal ni bil prisoten!

Konferenca je potrdila kandidata za mesto prod. člana — študenta Vilija Vindiša, ki je do sedaj opravljal funkcijo predsednika JK ZSMAS.

LUCIJAN VIHAR

SREČANJE MLADIH ESPERANTISTOV V MARIBORU

V Mariboru so se 9. in 10. junija srečali mladi slovenski esperantisti. Udeleženci so bili iz skoraj vseh slovenskih klubov. V soboto popoldne so razpravljali o kolektivnem članstvu esperantske mladine v ZSMS, ki bo verjetno kmalu urejeno. Popoldne so obravnavali mednarodna poletna srečanja z uradnim esperantskim jezikom ter slovensko udeležbo na njih; zatem pa so poslušali predavanje novinarka Marinka Gjivoja iz Zagreba, ki je mednarodno znan esperantski aktivist. V svojem predavanju „Povezanost delavskega in esperantskega gibanja v Jugoslaviji“ je prikazal razvoj in ozko povezanost teh dveh gibanj pri nas, saj je mnogo jugoslovanskih aktivistov uporabljalo v svojih mednarodnih odnosih nevtralni jezik esperanto (tov. Tito se je naučil esperanta v zaporu v Rusiji). Zvečer te delovne sobote so se udeleženci pozabavali na „zelenem večeru“. V nedeljo so si najprej ogledali znamenitosti Maribora, nato pa se dogovorili o svojem jesenskem delu. Udeleženci so srečanje, ki so ga skrbno pripravili člani mladinske sekcije Esperantskega društva Maribor, ocenili kot delovno in plodno, razšli pa so se z željo, da s skupnimi močmi zastavljene naloge in cilje čimprej realizirajo.

Janko Štruc

PRIPRAVE FAKULTET IN UNIVERZ ZA IZVRŠEVANJE OBVEZNOSTI SLUŽENJU VOJAŠKEGA ROKA PRED ŠTUDIJE

Svet za ljudsko obrambo predsedstva SFRJ je na seji 20. 10. 1978 sprejel stališče, da se v bodoče obveznost služenja vojaškega roka izvršuje pred študijem. To obvezuje vse pristojne družbene in družbenopolitične organe in organizacije, da izvršijo ustrezne priprave za ustvarjanje pogojev za izvrševanje te naloge.

Glede na potrjene rešitve in predloge sprememb in dopolnitev zakona o vojaški obveznosti bi naj vojaški rok za vse obveznike še naprej trajal 15 mesecev. Bodoči študenti bi zaradi služenja vojaškega roka izgubili samo eno šolsko leto. Na služenje vojaškega roka bodo odhajali prvega oktobra vsako leto. Njihov rok bi trajal leto dni (do 15. septembra naslednjega leta), ko bi mogli nadaljevati študij. Študenti, ki ne končajo fakultet do 26. leta življenja, bi bili obvezni odslužiti v JLA še tri mesece.

Da bi izpolnil pogoj za odslužitve vojaškega roka v trajanju enega leta oz. v izmeni od 1. oktobra do 15. septembra naslednjega leta, bo moral biti vojni obveznik pravno močno vpisan na eno od višjih šol ali fakultet v SFRJ najkasneje do 15. septembra. Obvezniki, ki se ne bodo pravno močno vpisali, bodo služili vojaški rok 15 mesecev, na odsluženje pa bodo odhajali v skladu s kriteriji usposabljanja in dopolnitve JLA celo leto. Kandidati, ki bi se vpisali na študij po odsluženju vojaškega roka, bi imeli tako prekinitve šolanja dve šolski leti.

Prehod na nov način izvrševanja obveznosti služenja vojaškega roka naj bi se po predlogu zakona izvršil naenkrat v letu 1980. To pomeni, da je šolsko leto 1979 zadnje, v katerem lahko obvezniki še odlagajo služenje vojaškega roka na osnovi študiranja na višjih šolah ali fakultetah razen skupine sanitetskih fakultet.

Vsi bistveni elementi novega načina izvrševanja obveznosti služenja vojaškega roka pred študijem bodo regulirani s spremembami in dopolnitvami zakona o vojaški obveznosti, katerega proglasitev pričakujemo v začetku septembra tega leta.

V okviru priprav za zagotovitev pogojev za izvrševanje obveznosti služenja vojaškega roka pred študijem mislimo, da bi bilo potrebno pravočasno in ustrezno zakonsko in normativno regulirati organizacije študija kot tudi pravice in obveznosti študentov na višjih šolah in na fakultetah, in to:

1. Na osnovi opredelitev v zveznem zakonu o vojaški obveznosti naj se izvršijo spremembe in dopolnitve republiških in pokrajinskih zakonov o izobraževanju, posebej določba o začetku in trajanju šolskega leta (v nekaterih SR in SAP šolsko leto začenja prvega septembra) in o statusu študentov (socialne in druge pravice in obveznosti študiranja).

2. Na osnovi sprememb in dopolnitev republiških in pokrajinskih zakonov o izobraževanju naj se izvršijo spremembe in dopolnitve statutih in drugih normativnih aktov višjih šol in fakultet, s čimer bi se zagotovilo usklajevanje: a) čas vpisa; b) čas polaganja sprejemnih izpitov; c) čas opravljanja drugega kroga vpisa in dopolnitve s študenti, ki so odpadli pri vpisu na „konjunktivnih“ fakultetah; d) čas opravljanja popravnih izpitov dijakov zaključnih razredov srednjih šol itd. Poleg tega je pomembno dejstvo, da se bodo v šolskem letu 1980/81 vpisovali le ženske in moški, nesposobni za vojaško službo. Pričakovati je, da bodo nekatere višje šole in fakultete, zlasti tiste, na katerih se šolajo predvsem moški, nesposobni za vojaško službo. Pričakovati je, da bodo nekatere višje šole in fakultete, zlasti tiste, na katerih se šolajo predvsem moški, ostale nezasedene. To zahteva reševanje načina financiranja teh višjih šol in fakultet.

To je bil povzetek iz materiala za sejo predsedstva zveze univerz Jugoslavije, ki jih je pripravila za sejo predsedstva zveze univerz Jugoslavije, ki jih je pripravila komisija ZUJ za splošno ljudsko obrambo in družbeno samozaščito. Poleg tega predlaga komisija tudi zaključek, naj se stori vse potrebno pri pristojnih organih — uprave republik in pokrajin, da bi se zagotovili pogoji za pritegnitev upokojenih oficirjev in oficirjev, ki prejemale denarno povračilo, k pouku predmeta SLO in DSZ. Namreč, znan je podatek, da danes na naših visokošolskih organizacijah primanjkuje okoli 40 % učiteljev predmeta osnove SLO SFRJ in okoli 90 % asistentov. Glede na to, da je v SFRJ takšnih učiteljev od 250 do 300, to ne bi bistveno porušilo sistemskih rešitev, zlasti še, ker gre za kratkoročno rešitev do časa, ko bodo osposobljeni sedanja študenti fakultet in smeri SLO, katerih prva generacija že končuje študij.

ŠTUDENTI, BI RADIZASLUŽILI?

Študentski servis v Mariboru vam predlaga, da se prijavite v tečaj za inštruktorja-voznika najkasneje do 15. septembra tega leta.

Pogoji: morate imeti vozniško dovoljenje najmanj 3 leta in biti stari 23 let.

informiranje o informiranju

Kljub očitnemu obstoju dvostranskega toka informiranja na naši univerzi (enega za študente in drugega za delavce) in nepodcenjevanju enega ali drugega, se bomo v tem sestavku osredotočili samo na problem informiranja študentov.

V času uresničevanja usmerjenega izobraževanja vse bolj pogosto poudarjamo potrebo po vsestranskem razvoju mlade osebnosti. Če razumemo informiranje v najširšem pomenu te besede, lahko trdimo, da je razvoj osebnosti močno pogojen z možnostjo sprejemanja informacij z vseh področij človekovega delovanja in življenja. Teorija in praksa nas učita, da je za pravilno informiranje potrebno zlasti naslednje: oddajanje izbranih informacij, njihov nemoten tok in njihova uporabna vrednost za sprejemnika.

Ko govorimo o informiranju študentov, lahko takoj ugotovimo, da se pojavi problem že pri prvem pogoju: zbiranju, klasifikaciji, obdelavi in oddajanju. Komisije za informiranje na šolah, ki jim je to delo poverjeno, ga opravljajo neorganizirano in nestrokovno. Že pri tem izgubijo informacije na vrednosti, v naslednji fazi — potek informacij — pa zaradi neustreznih nosilcev pogosto izgubijo vsakršen smisel. Osnovni nosilec informiranja je interno glasilo, ki zaradi dinamike izhajanja ne daje pravočasnih informacij. Na nekaterih šolah so problem tekočega informiranja poskušali reševati s tedenskim informatorjem, vendar je bil tudi v tem primeru rezultat jalov. Uporaba internega radia in interne televizije na šolah, kjer obstajata, je tako minimalna, da je za to našo obravnavo zanemarljiva. Za vse našete nosilce smo ugotovili, da ne izpolnjujejo uspešno te funkcije, kar lahko trdimo tudi za plakatiranje, ki je v nekaterih šolah edina oblika informiranja. Zaradi značaja študijskega procesa plakatiranje ne dosega želenega učinka: ne izpolnjuje namreč pogoja pragmatičnosti. Tako neučinkovit in neustrezen sistem informiranja ne daje možnosti sprejemanja kvalitetnih informacij in onemogoča širšo razgledanost posameznika in njegovo aktivno vključitev v družbene procese.

Zaradi vsega povedanega je težko govoriti o možnosti razvoja celovite osebnosti.

Če pustimo ob strani možnost informiranja iz drugih medijev, ki nedvomno dajejo znanje o širših družbenih procesih, in se osredotočimo na problematiko konkretnega študentovega okolja, moramo analizirati dejavnosti internih glasil, Katedre, oddaje radia Maribor Studij in glasba in ostale oblike obveščanja.

INTERNA GLASILA

Že v uvodu smo omenili, da z dinamiko izhajanja ne moremo biti zadovoljni, saj je povprečni čas izhajanja vseh glasil tri mesece (na nekaterih šolah izdajajo glasilo vsak drugi mesec, na nekaterih pa niti enega v celem letu). Resnejšo analizo pa vsekakor zahteva kvaliteta teh glasil.

Glasila izdajajo komisije za informiranje v okviru organizacije ZSMS, ki imajo status občudstvske dejavnosti. Vsesplošna pasivnost študentov se odraža tudi v delu teh komisij, katerih člani so zainteresirani za zelo ozka, za informiranje nepomembna področja. Zato so glasila večinoma izpolnjena s poezijo, humorjem, križankami ipd., tu in tam pa se pojavijo še suhoparna, neaktualna poročila mladinskih funkcionarjev, za katera nihče ni zainteresiran. Preostale strani pa služijo za najrazličnejša izživiljanja ustvarjalcev glasila.

Verjetno se ni težko strinjati z ugotovitvijo, da takšnih glasil, kot so, ne potrebujemo, saj nam povzročajo marsikdaj več škode kot koristi. V glasilih ni zaslediti problemskih, razmišljajočih prispevkov, ni kritike, ni politične angažiranosti, o neki marksistični usmerjenosti pa sploh ni moč govoriti. Tako v letošnjem letu niti eno glasilo ni dejavno prispevalo k razpravi o osnutku zakona o usmerjenem izobraževanju, k razpravi o oblikovanju učnih programov, samoupravne ter druge problematike na šoli in univerzi itd.

Da bi presegli takšno stanje, se bodo morale osnovne organizacije ZSMS takoj jeseni močneje angažirati pri reorganizaciji obstoječih komisij za informiranje, jim dati novo zasnovo, ki bo zahtevala tvorno vključitev vsakega člana v družbena dogajanja. Poudarek te zasnove mora biti na angažiranem, marksistično-kritičnem pisanju, ki bo dajalo svoj prispevek k razreševanju konkretne problematike in k vzgoji samoupravne osebnosti.

TEDENSKI INFORMATORJI IN IRTV

Zaradi problema pravočasnega in permanentnega obveščanja o dogajanju na šoli se je porodila na VEKS Maribor ideja o izdajanju tedenskega informatorja. Dobra ideja se je izrodila v golo registriranje preteklih in prihodnjih sestankov, brez slehernega komentarja, vsebinskega poročila ali materiala za razpravo. Uveljaviti bi bilo potrebno vsebino, ustrezno prvotni zamisli, idejo pa uresničiti tudi na drugih šolah.

Kljub temu da obstajajo dobre tehnične možnosti za delovanje internega radia ali televizije (IRTV) na večini naših šol ter da je ta način informiranja najprimernejši za tekoče obveščanje, lahko ugotovimo, da trenutno niti v eni sredini ne deluje. Škoda!

KATEDRA

Vsi trije zbori skupščine občine Maribor so na nedavni seji obravnavali tudi problematiko informiranja v občini, o čemer je predhodno stekla tudi razprava v socialistični zvezi. Na seji skupščine občine Maribor so ugotovili, da so pomemben del informacijskega sistema v občini sredstva javnega obveščanja Večer, Radio Maribor, Delo in Katedra. V zvezi s Katedro pa so sprejeli tudi v Delegetu objavljeno oceno:

»Kljub takšni nakladi (7.000 izvodov) glasilo v mariborskem ožjem in širšem prostoru nima prave odmevnosti, in žal tudi ne na sami univerzi. Vzrok je v tem, da je Katedra preveč zaprta v ozke kroge univerzitetne ustanove, premalo je prisotna v javnosti, v svojem pisanju se preveč ukvarja z

visoko donečim in preveč posplošenim filozofiranjem, premalo pa se ukvarja s konkretnimi problemi posameznih delov univerze, z resničnimi življenjskimi problemi študentov, s svojimi prispevki se premalo konkretno ali pa sploh ne vključuje v splošne družbenopolitične tokove časa in prostora, glavno zamero pa ji je mogoče izreči zato, ker se v nasprotju s temeljno usmeritvijo univerze v Mariboru premalo obrača k živim problemom združenega dela in življenja, ki se zrcalijo v samoupravnih organih, v delegacijah in v družbenopolitičnih organizacijah. Hkrati s temi kritičnimi ugotovitvami pa je vendarle treba poudariti tudi to, da si sedanje novo uredništvo Katedre že nekaj časa prizadeva pritegniti k sodelovanju čim večje število sodelavcev tako iz vrst študentov in univerzitetnih učiteljev kakor iz vrst delavske, kmečke in ostale šolajoče se mladine. Uredništvo si prizadeva navezati čim tesnejše stike tudi s posameznimi organizacijami združenega dela v visokem šolstvu in zunaj njega. In kar je po našem mnenju še posebej pomembno: sedanja ekipa sodelavcev se za razliko od nekaterih prejšnjih ne izogiba stikom in sodelovanju s socialistično zvezo in njenimi organi, prav tako pa tudi ne skupnim dogovorom. Vse to obeta, da bo pri Katedri ob pomoči SZDL in njenih organov že v kratkem času mogoče uspešno rešiti marsikatero vsebinsko, statusno in organizacijsko vprašanje, Katedro pa kot vsa ostala sredstva obveščanja enakovredno in enakopravno vključiti v sistem informiranja v občini.»

Glede na dogovor s socialistično zvezo je uredništvo že napravilo prve korake za uresničitev širšega koncepta Katedre: poslali smo dopise vsem osnovnim organizacijam ZSMS v občini, drugim družbenopolitičnim organizacijam, družbenopolitičnim, kulturnim ter drugim javnim delavcem za sodelovanje in smo že dobili nekaj pozitivnih odgovorov. O vsem tem smo razpravljali na zadnji seji izdajateljskega sveta Katedre in smo ugotovili, da bo težko realizirati takšen koncept brez obstoja informacijskega sistema na univerzi, ki je pogojen s kvalitetnim delom komisij za informiranje pri mladinski organizaciji, drugih organizacijah in samoupravnih organih na univerzi.

Kar pa zadeva informiranje in povezovanje z ostalim združenim delom, moramo upoštevati dejstvo, da obstajajo na tej relaciji resnejši problemi v celotnosti povezovanja visokega šolstva z združenim delom in je nujno ta problem kompleksno reševati. Obojestransko informiranje bi v veliki meri pripomoglo k hitrejšemu in popolnejšemu zblizanju, saj bo za realizacijo načel usmerjenega izobraževanja potrebno povezovanje ne samo na dohodkovnih odnosih ali preverjanju učnih programov, ampak tudi na področju informiranja, kulture itd.

VEČER, RADIO MARIBOR...

V uvodu smo se odrekli pretenziji popolnosti tega sestavka, da pa bi zaokrožili prikaz problematike, se moramo dotakniti še vsaj dveh informacijskih medijev. Kolegi pri Večeru so potrebovali veliko časa, da so spoznali nesmiselnost sobotne, študentske strani, ki je nihče ne pogreša. Pogrešamo pa resnejši pristop k obveščanju javnosti in študentov, marksistično-kritično analiziranje stanja na univerzi (šolstva nasploh) ter vzgojni vidik pisanja, v smislu socialističnih vrednot in ne (malo)meščanščine. Na valovih Radia Maribor lahko zasledimo vsak teden oddajo, namenjeno študentom; Studij in glasba in Mariborski bruc se oglašata vsak teden izmenoma. Oddaja Mariborsku bruc je povsem neresna ter ne zasluži komentarja. Studij in glasba je tudi lahkotnejše zasnovana oddaja in velja za njo isto, kar smo že povedali za Večer: brez organiziranega informacijskega sistema in brez tesnejše povezave z drugimi informacijskimi mediji.

Upamo, da nam na koncu ni potrebno poudarjati politične teže akcije, ki bi morala steči jeseni v vseh osnovnih organizacijah ZSMS, ZKS, ZSS ter na nivoju univerze in občine. Le z organizirano in skupno akcijo lahko zagotovimo takšen informacijski sistem, kot ga potrebujemo.

Prijateljem iz KUD „ŠTUDENT“ ob praznovanju petnajste obletnice plodnega dela čestita uredništvo

Foto: Gorazd Lesjak

(...) Glede na okoliščino, da je v zadnjem desetletju nasplošno v tehnološko najbolj razvitih deželah prišlo do izrazitega nasprotovanja mladine birokratskemu sistemu, so dobila latentna nasprotja konfliktni značaj in lahko s precejšnjo gotovostjo opozorimo vsaj na nekatere točke, v katerih se mladina ostro distancira od obstoječega sistema vrednot in poskuša ponuditi drugačen stil obnašanja in nove kulturne obrazce. Želimo predvsem opozoriti na nekatere splošne značilnosti in se zato ne bomo spuščali v navajanje značilnosti in razlik od ene dežele do druge.

Čeprav je delitev med generacijami naravna stvar, ki od vedno obstaja, je vendar potrebno poudariti, da sodobni tehnološki napredek zelo hitro in temeljito pogloblja generacijsko podvojenost, kar objektivno postavlja pod vprašaj osvojeni način socializacije mladega naraščaja. Tu je, predvsem, visoka stopnja prostorske in socialne mobilnosti, ki je pogojena s selitvijo mladih ljudi daleč od kraja bivališča in socialnega okolja njihovih staršev. No, še bolj pomembna je potreba po tako imenovani -anticipativni socializaciji-, kar pomeni, da mora biti mlad človek vnaprej pripravljen na hitro in pogosto menjanje ne samo dela, ki ga bo opravljal, ampak tudi načina obnašanja, pri čemer mu starši ne

glasba je v tem pogledu najizrazitejši primer. Je bolj izraz simbolične manifestacije mladinske subkulture kot pa oblika umetnosti. Na področju vizualne kulture je šel okus v smeri dinamične barvitosti, ki ga označujemo z izrazom psychodelic, kar močno spominja na tako imenovani Jugend-stil izpred 50 let v Nemčiji, v dobi secesije. Podoben stil je v plesu, gledališču in na drugih področjih. Povsod se izraža neobvladljiva ekspresija, živo gibanje in kolektivna participacija. Poudarek je na skupnosti, občutku pripadnosti in na kolektivnem doživljanju ekstaze. Vse te vrednosti so v ostrem nasprotju z birokratskim etosom.

Tema -kolektivne participacije- povezuje estetiko z drugim tipom značilnosti mladinske subkulture, z moralnimi značilnostmi. Skupnost izstopa kot moralna vrednost v nasprotju z individualizmom in tekmovanjem srednjega razreda.

Poštenje, iskrenost, -aventičnost- — to so teme, ki stalno nasprotujejo -hipokriziji- sveta odraslih. V nasprotju s puritansko etiko, se poudarja osvobojenost od vseh pritiskov in odprta težnja k nasladi. Ekstremni izraz te usmeritve je zelo razširjena uporaba halucinogenih mamil.

KONTRAKULTURA MLADIH

Ivan Kuvac: Znanost i društvo, Naprijed, Zagreb 1977.

morejo dosti pomagati. To je eden od razlogov povečane usmerjenosti mladine k avtonomnosti, to je k oblikovanju takšnih obrazcev, ki so različni od tistih, ki jim jih ponujajo starejši. Izključena iz -resnih- skrbi starejše generacije in prepuščena sami sebi, se mora vsaka -nova- generacija mladih sama -naiti- in določiti.

Družina sama po sebi je vse manj pomembna za socializacijo in usmerjanje, ker prevzema te funkcije šola, ki postaja izredno pomembna institucija moderne družbe. Ta družba je od vrha do dna tako rekoč prepojena z etosom učinkovitosti, ki izvaja izjemen pritisk tudi na šolski sistem. Ta sistem mora biti maksimalno učinkovit v proizvodnji učinkovitih ljudi, ker tak zagotavlja učinkovitost družbe kot celote.

Že v šestdesetih letih tega stoletja pride do reakcije na ta pojav v obliki študentskega revolta, ki pričanja v Kaliforniji in se hitro širi v ostale centre. Študenti s svojo akcijo postavljajo pod vprašaj nesporno avtoriteto institucij; tako oblast ni imela druge izbire in je uporabila silo, pred katero so študenti popustili, saj sili ni mogoče oporekati. Silo je moč ustaviti ali premagati prav tako s silo, za kar pa ni bilo realnih možnosti in je potem revolt prav zaradi tega dobil obliko težnje po radikalni destrukciji vsake hierarhije. Ta težnja pa je bolj difuzna kot pa strukturirana glede na proizvodne osnove življenja. Usmerjena je v glavnem na kulturno področje in je zaradi tega celotno gibanje v prvi vrsti rušilno razpoloženje duha v odnosu do institucij in avtoritet, ne pa program in akcija praktičnih sprememb. Temu razpoloženju je lastno odklanjanje pojma kvantiteta, posebej materialno-ekonomske kvantitete in vzpostavljanje pojma kvaliteta. To je direktno usmerjeno proti profitarskemu nagnjenju, ki vse življenjske vrednote zreducira na golo kvantiteto, na denar, čemur nasprotuje ekspresivnost in domišljija kot osnova ustvarjalne in estetske izkušnje. Na to se naravno navezuje revolt proti informiranosti, standardizaciji in prikriti togosti. Poudarjanje pojma permanentne revolucije je izraz mladostne težnje k stalni odprtosti, različnosti in spremembam.

Oporekanje centralizirani moči se dopolnjuje z zahtevo po participaciji, kar je izraz težnje, da bi bili študenti aktivni element v izobraževalnem procesu in ne le material, ki se ga obdeluje v skladu s sprejetimi programi. Zahteva po participaciji je utelešena v novi etiki smiselnega človeškega povezovanja, ki išče odprte človeške kontakte, brez maske in hipokrizije.

Pomembna lastnost mladinske kulture je emotivna zavzetost in intenzivnost. Lahko rečemo, da je ta v veliki meri biološko pogojena in povezana z mladostjo, vendar s tem pojav ni dovolj pojasnjen, ker ima tudi socialno osnovo. Mladina namreč z emotivno neposrednostjo in avtentičnostjo nasprotuje racionalni rutinizaciji in šablonskemu programiranju.

Na poudarjanje emotivnega in na njegovo nasprotovanje racionalnemu se navezuje potreba po eksperimentiranju. V okviru -anticipativne socializacije- posameznik eksperimentira, poskuša različne vloge na različnih področjih in v različnih poklicih in situacijah, povezano z različnimi estetskimi in ideološkimi zasnovami. To je tisto, na kar se misli, ko rečemo, da se od mladega človeka pričakuje, -da sadi divje orehe- ne le na seksualnem, temveč tudi na drugih področjih življenja (P. Berger, *Sociology*, New York 1972). Potreba po eksperimentiranju je pogojena ne le s profesionalno, temveč verjetno še bolj s splošno vrednostno nestabilnostjo. Kaj je potrebno delati? Kako naj preživim življenje? Kdo sem jaz? Takšna vprašanja se pogosto slišijo in to največ od mladih ljudi v razvitih deželah zahoda. V ožjem, dobesedno kulturnem smislu je potrebno razlikovati dva tipa značilnosti mladinske subkulture. (V povsem sociološkem pomenu, termin subkultura bolje opisuje določen pojav, ker opozarja na določene socio-kulturne tvorbe, ki živitarijo kot otoki ali enklave v družbi.) Estetske značilnosti se nanašajo na izdvojen stil in okus. To je predvsem stil osebne pojave, kako se izraža v obliki, okrasih in frizurah. S poudarjanjem neobvezne spontanosti in svobode ima ta kultura izrazito artistski ton in okus. Rock

Za mladinsko subkultura sta ljubezen in seks verjetno najpomembnejši področji človeškega življenja. Tu je najpomembnejša težnja in zahteva za popolnoma svobodnim in poštenim obnašanjem in izražanjem. Kult golote je močan izraz težnje za avtentičnostjo. Ko se človek slači, ne odvzre samo obleko, temveč tudi masko neiskrenosti, ki je do tedaj prikrivala njegovo resnično identiteto. Seksualnost je najbolj neposreden izraz in jedro primarnega nagona za užitek in srečo, zato se zdi, da je njegovo tlačenje notranja vsebina vsake represije. Seveda pa je potrebno razlikovati -seksualno revolucijo- potrošne družbe, ki se hrupno reklamira v vseh sredstvih množične kulture, od zametkov novih odnosov in nove senzibilnosti, ki se kot prava negacija same biti profitnega odnosa pojavljajo v raznih mladinskih skupinah in dobivajo svoj odsev v delih mladinske kontrakulture.

Gotovo v vseh oblikah in izrazih mladinske avantgarde obstaja čudna mešanica kolektivizma in individualizma. Po eni strani se zelo živahno uveljavlja skupnost komunne, in njena glavna simbolična dejanja izražajo skoraj mistično združevanje številnih posameznikov v skupni izkušnji ekstaze. Kalifornijski rock-koncerti na odprtem prostoru to verjetno najbolj ilustrirajo. Po drugi strani poudarja mladinska kultura avtonomijo vsakega individuuma in njegovo pravico, da -ravna po svoje-. Peter Berger meni, da je samo na videz nasprotno. Po njegovem mišljenju je prvenstveno zasledovanje samopotrjevanja in lastne identitete, skupnost in ekstaza pa so samo sredstvo, s katerim se ta cilj lahko doseže.

Pomembna lastnost kulture mladih je v njenem stalnem poudarjanju spremembe, v njeni neprestani težnji k novemu. Vsaka manifestacija, vsak poskus in vsak novi način ali taktika, ne glede na originalnost, stimulativnost in uspešnost, priteguje pozornost in izzivajo in navdušenje le nekaj časa, potem pa se pričakuje nekaj novega, ki bo prav tako privlačno le krajši čas. Navkljub svoji pisanosti in nestabilnosti, je pri tem stalno prisotna konstantna prevlada izrazitega -levega stila-, ki obsega široko izraženo opozicijo od zmernih do skrajno radikalnih tokov, in to ne samo v odnosu do zunanje politike (alžirska in vietnamska vojna), temveč tudi v odnosu do osnovne vrednosti ekonomskega in političnega sistema, kar je na marsikoga vplivalo, da na to kulturo gleda kot na pomemben element revolucionarnega prevrata. Kot protitež tehnološkemu nacionalizmu zahoda, se razvija interes za orientalsko mistiko, filozofijo in religije, kar je verjetno pripeljalo Pavla Goodmanov do tega, da govori o mladinski subkultur kot o novi reformaciji, Toyneboja pa do vzorejanja hipijev s franciškani.

Splošni opozicijski motiv kot bistveni konstitutivni element kulture mladih v razvitih kapitalističnih deželah je tako nesporen, da o njem nihče ne dvomi. Ost tega motiva je usmerjena proti samim osnovam meščanske kulture, to je proti donarnemu gospodarstvu, ki vse, česar se dotakne, vključno človeka in njegovo osebnost, pretvarja v blago, ki se kupuje in prodaja. V zvezi s tem je pomembno vprašanje, ali se danes na tej osnovi postopoma razvija PERMANENTNA KONTRAKULTURA, ki vključuje ljudi vseh starostnih skupin, ali pa gre izključno za MLADINSKO SUBKULTURO, ki služi kot medpostaja, v kateri je prijetno prebiti nekaj časa, katere pa se po pravilu započa takoj, ko se pride v zročilno obdobje življenja. Vprašanje je, v kakšni meri se točne indikacije, po katerih se ta medpostaja za nekatere ljudi sprameni v kraj stalnega bivališča. Kakšno so razmere in kakšno je značaj pojva, ki se na Zahodu označuje s terminom -kulturni underground-? Kaj z vidika reprodukcije in razvoja obstoječega sistema pomenijo tista skupina ljudi, ki z ustvarjanjem lastnih naselbin ustanavljajo družine, sprejemajo marginalne poklice in živijo na način, ki je subverzivno nasprotno načinu življenja srednjega meščanskega razreda? Ali je to le kratkotrajen pojav, ki razbija funkcionalno enoličnost potrošniške, kapitalistične družbe, ali je to usmeritev, ki glede na okoliščine kar se da odločno postavlja pod vprašaj samo motivacijsko osnovo sistema, s tem opozarja na notranjo mejo, časovni decou in usodno nemoč zapezanelega kapitalizma! (...)

„JAZBEC, NE JEZI SE!“

V jasni pomladni noći je sedela črna mačka na strehi. Obručala je smrček proti zvezdnatemu nebu in prepevala, kot mačke to počno, kadar jih popade spomladanski nemir. Iz jablanove krošnje na sosednem vrtu ji je odpeval velik tigrast maček — tudi sam je bil poln pomladnega nemira in zdaj je o tem prepeval zategnjeno mačjo pesem.

— Ojeeej, nimam miruuuu, je zavijal in črna mačka je na ves glas odpevala:

— Jaz tudi neeee...

Minila je ura, minili sta dve uri. V jazbečji hiši se je odprlo okno.

— Mrcine mačje, boste že enkrat tiho! je zarentačila gospodinja Jazbečka in zlika skozi okno vrč vode.

Mačji par je bil tako zaverovan, da sploh ni ničesar opazil, ničesar slišal. Jazbečka se je še bolj razjezila in vrgla skozi okno prazno konzervo v smer, odkoder je prihajalo mijavkanje in zavijanje.

— Nemiir, muči me nemir, je javkal maček. Gospodinja Jazbečka je siknila:

— Ššššš!

Zdaj pa je maček kar zavreščal:

— Nemiir, pomladni mačji nemiir!

Tudi mačka je kar zakričala:

— Pomlaad, nemiir!

Gospodinja je pobesnela. Zgrabila je blazino in jo treščila dol.

Sledila je odeja! Krožniki! Namizni prt! Vaza!

— Nemiir, niriim! je tulil maček.

Jazbečka je bila iz jeze tako vsa iz sebe, da je vrgla skozi okno še žimnico in nazadnje televizor! Pa nič ni pomagalo, mačje muzike ni hotelo biti konec.

— Uh, da bi vsi mački na svetu crknili, je sopihala gospodinja Jazbečka in se končno sprijaznila s tem, da s spanjem ne bo nič. Zato se je oblekla, se počesala, obula čevlje in se odpravila na sprehod, samo da ne bi več slišala mačjega vreščanja. Odklenila je vhodna vrata in prisluhnila.

Vse je bilo tiho. Sivi maček in črna mačka sta čepela pod jasinom in se potihem pogovarjala.

— Ali hočeš, da ti naredim pet mladih muckov? je vprašal maček.

— Pet bo preveč, je menila mačka, narediva rajši tri. iri. Tigraste.

— Tri bo dovolj. Pa ne tigrastih, take sva naredila že jeseni. Naj bodo taki kot jaz, črni!

Gospodinja Jazbečka se ni mogla načuditi, odkod taka tišina. Spet se je razjezila, češ da mačke počno to nalašč, samo da bi jo jezile. Trdno je sklenila, da se bo odslej maščevala vsaki mački, ob vsaki priložnosti. Potem je pobrala žimnico, odejo in blazino in jih nesa noter. Na novo si je postlala posteljo, se znova preoblekla v spalno srajco in legla. Že je skoraj zadremala, pa je z vrta nenadoma spet zavreščalo:

— Nee! Tigrasti naj bodo, po meni!

Gospodinja Jazbečka je bila hipoma spet budna. Obupano je segla po knjigi na nočni omarici, da bi brala. Naslov knjige pa je bil: „O življenju mačk“. Jazbečka je srdito treščila knjigo po tleh. Potem se je zazrla v strop in je bila vsa živčna.

Mačji par se je nemoteno prepiral naprej.

— Pa nič, je strogo rekla črna mačka, mladičke mi lahko naredi tudi kak drug maček, če ti ni prav. Adijo!

— Ne bodi taka, je potožil maček in se podrgnil ob ograjo, saj veš, da so moji mucki najlepši in najmočnejši.

— In zmeraj tigrasti, kakšen dolgčas! Zmeraj tigrasti, seveda, ker jih je najlaže narediti. Jaz pa hočem tokrat črne. Grem h kakemu črnemu mačku, ti si pa poišči kakšno tigrasto. Adijo!

Maček je zapredel:

— Samo še tokrat, no! Naredil bom črne.

— Prav, je privolila mačka, ampak samo enega.

— Samo enega? Enega se vendar ne splašaj!

— Enega. In to črnega. Čakaj, ne čisto črnega. Lahko ima bele tačke. Ja, bele tačke naj ima. Na repu pa belo piko, razumeš?

— Še kakšne želje? je vprašal maček.

— Ne. Torej ne pozabi: črn, bele tačke, bela pika na repu.

Nebo se je bleščalo od zvezd, veter je odnašal vonj jasninih popkov po vsem vrtu, pod jasinom pa sta sivi maček in črna mačka naredila mačjega mladička. Pomladni nemir je zdaj čisto popustil, maček in mačka sta zaspano predla. Naenkrat se je maček zdrznil:

— Ti, pozabil sem, zmotil sem se — no, nič zato. Pa na smrčku.

— Kaj na smrčku? je zazehala mačka.

— Belo piko bo imel namesto na repu...

— Na smrčku? O, to je še lepše. Kako bo lep!

Muc je dobil prelepo ime Mijalko, rasel je in postajal zmeraj lepši. In nekega dne je bil odrasel maček.

Spet je bila pomlad. Mijalko je sedel na strehi in pel:

— Nemiir, pomladni nemiir!

Jazbečica v hiši so se prebudile in si rekle:

— Mačke se ženijo, s spanjem ne bo nič. Pa se igramo -Jazbec, ne jezi se-.

Igrale so se -Jazbec, ne jezi se- in se niso prav nič jezile. Spodaj pod jasinovim grmom pa je muc Mijalko vprašal snežno belo mačico:

— Ali hočeš, da ti naredim pet mladih muckov?

CRVEN BAN

(Vuk Stefanović Karadžić, IRO Prosveta, Beograd 1979., str. 159)

Na levi strani je platnica, ki ponazarja kamniti relief z zelo zvočnim naslovom „V tem je zadovoljstvo“, na desni strani pa je skromen, ilustrativni izbor iz preko 120 pesmi in tu lahko najdemo tisto pravo bralčevo zadovoljstvo.

Osma knjiga iz zbirke EROTIKON je nedvomno izraz zelo bogate ljudske, umetniške fantazije, ki na svojstven način kaže razliko med erotiko in pornografijo.

Medtem ko so v epskih ljudskih pesmih kraljevali izmišljeni junaki, ki so bili vsaj v pesmi močnejši od vseh sovražnikov in so v lirskih pesmih poudarjali trpljenje, čednost in platonsko čistost, so v erotskih ali kot jih pogosto imenujejo „nesramne“, ljudje dali duška svojim čustvom na najoriginalnejši in najbolj svojstven način. Tlačeni skozi stoletja, pod prevlado tujega jezika, kulture, cerkve ipd., so ljudski pesniki prav v teh pesmih pokazali silovit upor. V njih ni niti sledu licemernosti ali lažne estetike, za njih ni nič tabu, nič ni svetega, kar bi bilo nad človekom samim.

Pesmi so polne telesnega in duševnega zdravja, objestnosti, kljubovanja, nemarnosti; v njih seksualni odnos ni samo rezultat frojdskega libida in zaradi tega ni osiromašenje ljubezni temveč ji daje naravno polnost in iskrenost na katero tudi mi pogosto tako sramežljivo gledamo ali jo v celoti pozabljamo. V nobenem primeru nas ne sme zamotiti sam stil pisanja. Knjigo moramo brati brez vsakršnega ženiranja, brez maske malomeščanske uglajenosti, saj lahko le tedaj dojamemo veličino in umetniško vrednost teh pesmi. V nekaj teh pesmih je v enem detajlu dana najpopolnejša slika ljubezenskega doživetja: npr. v pesmi Zora sviti (Još na kiti) Tiho drema) Snaša Vema, je toliko pohotne ljubezenske igre, ki rezultira v največjo utrujenost, vendar z neverjetno nežnostjo in pristnostjo partnerjev z željo po nadaljevanju do popolne izčrpanosti. V tej knjigi je tudi ena najiskrenejših in najbolj brezbožnih molitev (Podaj, Bože, da mi dika može!), ki nima v sebi prav nič cerkvenega ali verskega. Molitve so namenjene opraščanju greha ali pa boljsemu onostranskemu življenju, junakinja te pesmi pa prosi boga, da pomaga grehu na tem svetu.

Erotične pesmi, čeprav vedno s sebi lastno ljubezensko tematiko, povejo veliko več. Zato zasluži knjiga Crven ban večkratno, razmišljajoče branje. Po njem boste občutili kako lažno, tuje in ubožno zvenijo besede vagina, penis, koitus...

SNASA VEMA

Zora sviti,
Još na kiti
Šalko drema
Snaša Vema.

SEKA EVA

Seka Eva
Često zeva
Na vrh kite
Braca Mile.

MATERINA RESA

Oj devojko, materino reso,
Ta ne luduj i kurac je meso,
Kosti nije, ubosti te nece.

ČUDIAN DUHOVNIK

Moja majko, čudna duhovnička
poveljuje pa ispostvećeh,
Noge diže, za grlove pitaj!

MARA I GOVEDARI
Jehla Mara devet govedera,
A kad Maru jehli govedari,
Iste Mara iglu i konaca
Da sašije pliku od kuraca.

(Sociologija, slikovni materiali, kritika)

Orumenela estetika, iz katere se vijo klasični stebri in bronene glave, nosivci mečev in morivci tiranov, ranjena amazonke in hrusti atleti, prav orumenela estetika podobna na vazah — pa počneli firnež na kovini — je ozelenela spet v slovenskih kozolcih, in ti grda umetniška golazen, ki se vam koti v nesnagi, se je zalegla na likovnih razstavah, od Salona Neodvisnih in secesijskim gibanjem, od divjakov k jesenskemu salonu.

Bienale, triennale pišemo v anale, včasih na zgodovinsko razstavne stene, primerne 19. stoletju, drugič spet na svetovni ravni. In zdi se, prav kakor 1863. leta, da bi bilo treba ustanoviti v dolini šentflorjanski za zmeraj odprt Salon Zavrnenih. Akademsko uradniški okus nas vse na vsakem likovnem koraku čudno zaustavlja, ker se zdi, da so razstavišča še zmerom zgrajena v slogu muzejske arhitekture. Sem pa sodijo zlasti elitni fosili, ki ne mislijo kritično, marveč imajo pod kovčkovim pokrovom skrite deflorirane, a posvečene velelepote, po drugi strani pa vsečeno prevrednotenje vrednot oziroma tržno propagando in avkcijo, le da pri nas seve v manjši, če ne že pičili meri, kakor npr. v new-yorskem Parke — Bernet ali v pariškem Hotel Drouot. Pa tudi pri nas več ne kupujejo trgovci sladokusci za kralja in buržoazijo, kot je bilo še za časa agrarnogrnile stare Jugoslavije. Naši zbiratelji umetnin pač nočejo biti podobni kakšnemu Giovanniu della Palla, ki bi preprodajali svoja dela oblastniku, četudi se držijo ponavadi in največ ustaljenega okusa.

Samo spomnimo se, kako so živeli naši impresionisti! In ker Slovenci nismo imeli kakšnega Durand — Ruela, je tudi likovna avantgarda, kar z roko v roki s Cukrarno, tvorila prve čase svojo deflacionistično politiko. Smetano so posneli: drugi, vsekakor sladka smetanasta pena družbe, umetniki pa, sluli šele po smrti, ko so imeli pretre kosti, umetniki pa so torej bili godni za estetsko rektoskopijo. Umetniška sreča je vsekdar na prevesici.

Dandanašnji, ko smo preživeli antiko, ko smo bolj usmerjeno in politehnično izobrazeni, ko nam ni treba vedeti ne za Vetruvija ne za Pompeje, ko nam ni nič mar za baziliko in sarkofage, za stensko slikarstvo in za stare mozaike, ko smo spravili v kostišča karolinško

umetnost, kasneje Giotta, Brunelleschija, gotske katedrale in Michelangela, klasiciste Canovo in Flaxmana, Davida pa Ingres, dandanes se lahko vsakršne posnemač okliče za izpodrečanega izvirneža, in to tem bolj, kolikor bolj je umetnost poslinjena kakor omot pisma „par avion“. Iz umetnosti, ki naj je epohalna, pihajo pahljavi vetrci periodike in aktualne ožvrkljanih jajc, iz teh jajc pa se še ni rodilo zaenkrat nič usodno odločnega ali znamenitega, morda le usločene palice in ustaljene navade.

In jasno in očitno je že na prvi pogled, da je zavoljo politehničnega znanstva postal marsikak slikar po svojem bistvu topograf. „Fahidiotstvo“ v znanosti je pognalo biciklizem v umetnosti tudi na vazezaprti perspektivo. Naj bo figuratika naj abstrakcija, oboje ima svoja estetska, kritiška, s tem pa že likovno filozofska merila. Najhujši superlativi padajo vsekdar tam, kjer prevladuje neotesanost, lov za dobičkom in petolizništvu; mar ne čutimo VSI otujitve, ker se slikarji šentflorjanski prepogosto zapirajo vase, v svoje umetniške oddelke za interne zadeve, da so predvsem sebi zadostni; ponekod, zlasti v provincialni filozofiji palanke, nikogar nič ne zanima sodelovanje med umetniki različnih vrst, kajpak, likovniki so sebilepi in sebikoristni. Če jim kdo omeni prijateljstvo med Picassom in Apollinaireom, med Cankarjem in Groharjem, med dadaisti in nadrealisti slikarji in pesniki, se koj postavijo v politehnično usmerjeno držo. Pri nas, poreko, ne sme biti tovarištva, ampak morajo stati uradniki pred zaprtimi vratil, kvečjemu jih lahko obiščejo kakšne amaterske ljubiteljice ustvarjalnega rojevanja, ki so že zmlada igrane na temperirane klavirje. Tako se je sociologija umetnosti spreobrnila v živahno kontrakulturo.

Ob problematiki policentrizma, ki zadeva vse Jugoslovanske narode in narodnosti in vse naše kulture, pa bi „umetniki“ najrajši ostali pri folklori. Samo za primer: ko je avtor tega sestavka zanimiral sodelovanje med likovniki iz Kruševca (kjer je svojčas služil vojaški rok) in mariborskim amaterskim društvom likovnikov akademikov, ga je s strani akademikov, ki žive v štajerski prestolnici, zasula predvsem ploha psov in strogo urad-

niška drža, ker si je dovolil izustiti, da pripada umetnost v 20. stoletju delovnemu ljudstvu. In četudi so se s takšno, o grehot polno tezo Kruševčani strinjali in navedli primere, kako sodelujejo v Kruševcu in v Srbiji z delovnimi organizacijami, je pisec teh vrstic, sicer naklonjen Zdravici, moral večerjati na svoji račun, medtem ko si je mariborska zaključena družbica privoščila simpozij na naročilnico. A to je še najmanj. Dobro bi bilo, ko bi si iz reprezentančnega biropolitehničnega slovarja priklicali v spomin rusko avantgardo po Oktobrski revoluciji (od Chagalla do Maleviča, bratov Gabo — Pevsner itd.) ali vsaj slovenske likovne ekspresioniste. Pa nič. Zaščitenim pred spominom visi pred očmi plastična samoveljava.

In tu je treba združiti sočasno umetnike ostalih mest: od Primorja do Prekmurja, le da umetniška estetsko-kritiška merila ne bodo poulično regionalna! Upajmo, da se ne bomo sprehajali tudi pod slepimi arkadami. Potrebno nam je več duhovnega plain — aira. Lahko bi se pogledali en — face.

In o plakatnem sodobnem Empiru: ali ne bi mogli naše reklamne, marketinške, prireditvene in vsakršne javne sofite opremiti s sodobno dekoracijo! Ali je prejšnji Directoire predpisal popularne (parolarske in propagandistične) ornamente za vse večne čase!? Nikakor. Vsak artizan ve to. In v sodobnem empiru čaka še toliko opremljavskih nalog, od notranje arhitekturne opreme do knjižne opreme, od otroške slikanice do kataloga in zloženke, od stripa (izvemši Magno purgo K. Gatnika) do karikature in fotografije itd., da je dovolj prostora za vse umetniške ustvarjalne oči in roke, v času in prebivalnih prostorih. „Klike namreč prostor zapirajo...“ (I. Sedej), četudi nočemo imeti nad seboj umetnikov — paznikov, ki bi nas imeli za zapoznele zapornike; in dasi je avtor tega sestavka za makarenkovsko pedagogijo, se prostori naposled odpirajo: prostori likovnosti v filmu, v urbanizmu in arhitekturi, v slikarstvu, kiparstvu in risarstvu, v umetnosti ulice in pomembne galerije... Upajmo samo, da ne bomo svojih kosti pustili v aktualnem salonu.

Vladimir Gajšek

Z namenom objektivnega informiranja smo v nekaj številkah od novega leta dalje objavljali tekste o delu osrednjih razstavnih prostorov, da bi na koncu naredili neki pregled splošne problematike. Hoteli smo vam predstaviti dejavnost mariborskih razstavišč in raziskati, kakšno možnost sodelovanja imajo študentje — likovniki in ostali, ki so to le iz ljubiteljstva do likovne umetnosti. Nas pa so poleg tega zanimale še težave, s katerimi se spopadajo ti kulturno umetniški prostori. Kdor je torej redno prebiral Katedro v letošnjem letu, je te članke moral zaslediti, in če vas likovna umetnost zanima, vam lahko veliko povedo o delu in načrtih mladinskega razstavišča Avla, Male galerije Ivana Čobala, obeh razstavnih salonih Rotovža, Arsu, Salona amaterjev SV Slovenije (VTS) in Umetnostne galerije. Prav tako vam lahko služijo kot majhen vodič skozi vse letošnje razstave, ki so bile ali še bodo realizirane v teh razstaviščih.

Lahko si mislite, da mi kot začetnici ni bilo ravno z rožicami poslano, zato sem delala tudi napake, za katere se zdaj na koncu še enkrat opravičujem. Tako sem polna volje in moči napisala prvi članek o Avli in že na samem začetku so mi očitali, da mešetarim kot branjevka na trgu, da nisem objektivna in da si nekatera dejstva celo izmišljam (spor s tov. Remcem v 7. številki).

Kasneje so mi za okroglo mizo na VTS vrgli v obraz, češ da se neupravičeno vtikujem v dejavnost njihovega novepočenege oz. novoimovanega Salona amaterjev SV Slovenije, ki da je interes oz. aktivnost ZSMS in nas potemtakem nič ne briga. Kaj nas v okviru študentske amaterske kulturne dejavnosti lahko oz. sme brigati,

nisem zvedela. Tudi s tov. Cakarunom, ki Salon vodi, se zdaj dobro razumem, čeprav se je tudi on ob izidu članka o njihovem razstavišču pritožil in hrumel, da je popolnoma zmešan (članek namreč) in zamešan. Sicer pa vsa čast njegovemu delu, kajti vse zadnje razstave, ki so bile realizirane v tem prostoru, so lahko njemu in celotni VTS v ponos. Malo manj v ponos pa so jim lahko njihovi lastni študentje, ki po končanih predavanjih oz. vajah nimajo nikakršnega obzira do kulturne prireditve, to je otvoritve razstave v prostoru, in čim bolj glasno in počasi odhajajo skozi salon na prosto. Večkrat so namreč zaradi njihovega hrupa morali prekiniti otvoritveni govor, saj se ni prav nič slišalo.

No, vsaj z ostalimi profesionalnimi galerijami ni bilo večjih težav. Kot pri veliko drugih organizacijah te vrste tako tudi pri razstaviščih vedno znova najprej splavajo na površje finančni problemi! Večino razstavnih prostorov (razen Ars II in Male Čobalove galerije) financira KS neposredno ali preko ZKO. Le-ta pa ali nimajo denarja ali pa se ji ne zdi vredno izdatneje podpreti likovno umetnost. Npr. Umetnostno galerijo (pa ne samo njo) že od leta 1957, torej 22 let, pestijo kadrovski problemi, vendar kljub temu, da je veliko diplomantov umetnostne zgodovine nezaposlenih, KS ne more zagotoviti sredstev za razpis še enega delovnega mesta, ki bi bilo umetnostni galeriji nujno potrebno. (Skoda, da zaradi pomanjkanja časa — konec šolskega leta je namreč in potrebno se je tudi učiti — nisem utegnila stopiti še na KS, da bi lahko objektivno trdila, kdo je tu resnično kriv.) Zaradi finančne negotovosti večina razstavišč tudi nima dokončno izdelanega programa, saj ne vedo, če ga bo možno uresniči-

ti. Ponekod si iz te zagate pomagajo z objavo reklam v razstavnih katalogih. Vprašanje je le, ali imajo podjetja in tovarne oz. razni SOZ in OZD posluš za tovrstne reklame, saj jih nedvomno vidi le ožji krog ljudi. Drugod spet skušajo omiliti stroške s sodelovanjem z drugimi razstaviščih. Na ta način krije eno razstavišče le polovico vsote.

Zdaj pa dovolj o denarju! Rada bi namreč še enkrat strnila ugotovitve ob glavnem vprašanju, ki sem ga zastavljala: »Kakšno možnost imajo študentji?« V avli prve gimnazije lahko razstavljajo vsi (razstave študentov so celo zaželeno). Cena razstave je ena slika oz. delo, ki ga pusti razstavišču. Tudi v Salonu VTS bi se dalo priti do razstavnega prostora. Težje je v obeh salonih Rotovža in v Mali galeriji Ivana Čobala, kjer moraš biti zelo zelo dober, da prebiješ led selekcije; nemogoče pa je v Umetnostni galeriji in Ars II. Vendar je v Mariboru še nekaj prostora, ki se tudi ukvarjajo z razstavami npr. Ljubljanska banka, Bruc, Union, nedavno pa se jim je pridružila še obnovljena sinagoga. Za uveljavitev in afirmacijo bi veljalo poskusiti...

Za konec pa bom le še v grobem ponovila misel tov. Mete Gaberšek-Prosenca, ki je dejala, da kljub enaki funkciji razstavišč le-teh nikakor ne gre metati v isti koš, kajti vsako zase predstavlja specifično zaključeno celoto (Umetnostna galerija je usmerjena predvsem k znanstvenoraziskovalnim razstavam in retrosektivam, Ars II je prodajna galerija), vendar pa združeno prispevajo levi delež h kulturnemu razvoju mariborske občine in jih je torej vredno obiskati.

Tatjana Kušar

MARKSIZEM IN SOCIALIZEM

POGOVOR S PROF. DR. PREDRAGOM VRANICKIM

Nedavno se je v knjigarnah pojavila Vaša nova, šesta knjiga Marksizem in socializem, jaz pa vas prosim, da pričneva s do sedaj najbolj znano knjigo Zgodovina marksizma. Ali razmišljate o skorajšnjem dopolnjevanju Zgodovine?

Prva izdaja Zgodovine marksizma je izšla iz tiska leta 1961 in je zahtevala veliko dela. Druga izdaja je zahtevala skoraj prav toliko napora, saj je obsegala več kot polovico nove materije. Tretja izdaja je bila kopija, na četrti pa sem delal več mesecev. Pomeni, da sem bil več kot sedemnajst let v tem delu, čeprav sem po filozofski orientaciji predvsem teoretik. Zato je tudi Zgodovina bolj problemska zgodovina, čeprav sem jo pisal po osebnostih.

Ko sem pričel pisati Zgodovino marksizma, sem vedel da to ne bo moja edina življenjska zaposlitev, temveč le del mojega znanstvenega dela. Zelel sem preiti na teoretične probleme in rezultat teh mojih teženj je tudi knjiga Marksizem in socializem, načrtujem pa tudi pisanje Filozofije zgodovine. Seveda pa moja zaposlenost ni odvisna samo od mene, temveč tudi od zgodovine same. Mislim, da je vse tisto bistveno o teoriji marksizma povedano že v Zgodovini, nekatere stvari, ki se pojavljajo — npr. evrokomunizem ali socializem v nerazvitih deželah — pa so obdelane v tej novi knjigi, tako, da jo lahko do neke mere obravnavam kot teoretični dodatek k Zgodovini marksizma. Če bi zelel nadaljevati s pisanjem zgodovine, bi moral obdelati vso literaturo, ki se je nagrmadila v teh desetih letih, povzeti tisto najbolj bistveno, razumeti te nove fenomene itd., pri tem pa bi izgubil dosti moči, ki so prepotrebne za globlje, teoretično razumevanje problema.

Zaradi vsega tega ne bom delal na Zgodovini marksizma najmanj šest — sedem let. Potem bomo pa videli.

Četrta izdaja Zgodovine se končuje z letom 1968, kar verjetno ni slučajno. Eden od razlogov je tudi nujna distanca za razumevanje te problematike, drugi pa je tudi pogojno rečeno, nekakšno zatišje v marksistični teoriji in praksi, ki je bilo prisotno v zadnjem desetletju.

Do neke mere se z vami lahko strinjам, saj zares obstaja določena kriza marksističnega gibanja, teoretičnega in praktičnega. Ta kriza je bila očitna pred desetimi leti, menim pa da sedaj že izginja. Odražala se je v tem, da so bile nekatere od najmočnejših komunističnih sil (v Evropi: Italija, Francija, Španija...) še nekako obremenjene z določenimi stalinističnimi pogledi na probleme socializma, revolucije ipd., kar je moralo vplivati tudi na intelektualno proizvodnjo, posebej filozofsko — teoretično. Kljub temu prihaja v zadnjih letih do

Ob izidu najnovejše knjige prof. dr. Predraga Vranickega MARKSIZEM IN SOCIALIZEM smo se pogovorili z avtorjem, enim največjih jugoslovanskih in svetovnih marksističnih mislecev, piscem ZGODOVINE MARKSIZMA — edine tovrstne knjige v svetu. O obeh knjigah in aktualnih problemih marksizma v Jugoslaviji in svetu se je z njim pogovarjal Ivan Soče.

osvobajanja teh gibanj od določenih modelov in do iskanja lastnih poti. Ko je torej prišlo do izbire zasnove socializma, je prišlo tudi do tega, da so ostale vprašljive tudi nekatere pomembne kategorije marksizma. V prvi vrsti sami problemi poti v socializem, problem diktature proletariata, problem političnega pluralizma v socializmu, problem socialistične demokracije, kapitalističnega in socialističnega etatizma, in to je gibanje v intenzivnem vrenju in je gotovo, da ta teorija še ne stoji na čvrstih nogah. Menim pa, da bo prav takšen, stalen razvoj zahteval ponovno ovrednotenje mnogih pojmov marksizma in socializma. Ta gibanja so v komplicirani in precej kompleksni situaciji in je zato še bolj potrebna jasnost pri določanju, kaj je marksistično in socialistično, kaj pa je nemarksistično in nesocialistično. O tem bi se morala razviti zelo pomembna razprava v mednarodnem delavskem gibanju.

Kaj je po vaši relevantno za današnji marksizem in kaj od tega je zajeto v Marksizmu in socializmu?

Že polna štiri desetletja je od tedaj, ko sem stopil v delavsko gibanje in kar spremljam vsa gibanja na tem področju. V teh štiridesetih letih se je zgodilo mnogo tega, posebej pojav stalinizma, s katerim smo se mi tako ostro spopadli leta 1948, ki nam je razkril vrsto drugih dejstev in pojavov, za katere mi nismo vedeli, ali smo jih razumeli v napačni interpretaciji. Do sedaj sem pogosto pisal o teh stvareh, vendar ne kompleksno, saj je bilo za to potrebno velike življenjske, zgodovinske in teoretične izkušnje in se je zato v meni v začetku sedemdesetih let porodila notranja potreba, da bi do konca razčistil s temi vprašanji. Takrat sem že imel za seboj Zgodovino marksizma, v kateri je premagan velik zgodovinski in teoretični material, po drugi strani pa je naša lastna, jugoslovanska praksa socializma že dala izkušnje, iz katerih se je moglo in moralo izhajati. Mislim sem, da je potrebno vse teoretične in praktične izkušnje konsenzventno teoretično pripeljati do konca, jih do konca domisliti. Postavil sem si vprašanje, kaj je bilo s socializmom v Stalinovem

času. Socializem nikakor ne more opravičiti vse tiste zločine, ki so se dogajali na moskovskih procesih niti tak odnos do nas in nekaterih drugih dežel. To je bilo zame vedno nekaj nesocialističnega. Gotovo veste, da so mnoge analize dale določene rešitve, v glavnem parcialne, jaz pa sem hotel vse to razumeti v celoti kot dinamični, dialektični proces in dati nove odgovore v zvezi z našo lastno prakso. Na osnovi teh razmišljanj se je pokazalo, da je šlo v stalinizmu pravzaprav za birokratsko kontra-revolucijo, ne glede na to, če so se oni tega zavedali ali ne. Razen te problematike sem v knjigi hotel zajeti tisto, kar je danes najbolj relevantno za marksizem in socializem, to pa pomeni ne le problem geneze socializma, temveč tudi problem bistva in smisla samega socializma. Vključil sem tudi aktualno problematiko s področja evrokomunizma, boja za socializem v zahodnih razvitih deželah kot tudi v nerazvitih deželah. Seveda je to zelo splošna sinteza problematike socializma v odnosu do marksizma v vseh dosedanjih bistvenih etapah razvoja.

Ali obstaja danes v svetu možnost približno takšne deviacije socializma, kot je bil stalinizem?

V zadnjem delu knjige sem prikazal nekatere procese v nerazvitih deželah, v katerih ne obstaja močan delavski razred niti marksistična inteligenca in so zato možne nekatere deviatne situacije, vendar bi bilo zares težko predpostaviti podobno deviacijo kot je bil stalinizem. V teh deželah, ki so pretežno agrarne z močnimi ostanki, fevdalizma, predkapitalizma itd. se lahko predvidijo deformacije, kot je ustvarjanje političnega monopola nad delovnim človekom, jačanje etatizma ipd., tako da bodo tu revolucionarne, socialistične sile imele še velike probleme. Seveda pa imajo tudi zgodovinske izkušnje v razvoju socializma od 1917 pa do danes. Tako na primer velika Kitajska, ki je štartala s še bolj slabih pozicij kot Rusija 1917, in so se morale revolucionarne sile na čelu boriti in izboriti bitko navkljub velikim težavam, ki sem jih malo prej omenil. Seveda pa je ta proces vendarle na zgodovinskem začetku.

Omenili ste Rusijo, Kitajsko, Jugoslavijo... Koliko je upravičen naziv »ruski«, »kitajski«, »jugoslovanski«... socializem? Ali sploh lahko govorimo o različnih socializemih glede na to, da predstavljajo socializem enotni sistem, ali pa lahko govorimo o različnih poteh, ki vodijo v enotni družbeni sistem — socializem?

Da, to je eno pomembnih vprašanj, ki sem jih reševal v tej knjigi. Moja formulacija bi bila na koncu takšna: obstaja en socializem in različne poti

do tega socializma kot tudi različne pojavne oblike tega socializma. Razmišljal sem, v analogiji s kapitalizmom, lahko govorimo o najrazličnejših formah kapitalizma, ki so v zgodovini nastajale, lahko govorimo različnih poteh, po katerih je prišlo do tega kapitalizma. Bile so različne, nekje so bile revolucije, ponekod kompromisi, povsod pa je nastal kapitalizem. Nastal je en sistem, ne glede na to, da je tisti v Franciji različen od tistega v Švici, ali ZDA. Vsi vemo, da je kapitalizem sistem, v katerem imamo na eni strani buržoazijo, na drugi strani delavski razred, ki je v najemnem odnosu, itd. Enovitost tega sistema je vsem jasna. Z enako logiko lahko govorimo o socializmu. Prav gotovo obstajajo različne poti in načini, po katerih je prihajalo in bo prihajalo do socializma. Poznamo rusko revolucijo kot en tip te poti, jugoslovansko, ki je potekala sočasno z NOB in ki je v marsičem podobna kitajski, vendar spet z vrsto specifičnosti, kubansko pot, ki je spet povsem drugačna. . . Vse so to različne poti, ki so imele intencijo presejanja kapitalističnega načina proizvodnje in izgrajevanje socialističnega. Če je že prišlo do izgradnje novega sistema, je lahko to samo socializem, ki mora biti okarakteriziran z določeno družbeno-ekonomsko strukturo, da bi ga sploh lahko imenovali socializem. Sedaj se postavlja vprašanje, kakšna je ta družbeno-ekonomska struktura, ki ga karakterizira? Do sedaj se je najpogosteje mislilo (Rusi in še nekatere vzhodno-evropske, tako imenovane socialistične države tako mislijo še danes), da je socializem okarakteriziral z državno lastnino, državnim monopolom, državno arbitražo, državnim planiranjem itd., kar pravzaprav pomeni, da politična sfera upravlja s celotnim družbenim življenjem. Po drugi strani imamo mi novo jugoslovansko, samoupravno

izkušnjo, katere intencije je ukinitel državne in politične sfere. Odmiranje države pomeni, da delovni ljudje upravljajo sami s seboj, s svojim proizvodom, svojim presežnim delom, s svojo družbo, ne pa nekdo drugi v njihovem imenu. Vse dotlej, ko bo nekdo drugi, četudi država, upravljal z njegovo proizvodnjo, odzema akumulacijo s katero razpolaga, bo delavski razred v najemnem odnosu, kar ni karakteristično za socialistični družbeni odnos.

Po mojem mnenju gre tukaj za državni kapitalizem ali državni socializem, ki je značilen za sam začetek revolucionarnih sprememb, ko revolucionarne komunistične sile ne morejo takoj prestrukturirati družbo nasamoupravnih osnovah. Pomembno je poudariti, da to obdobje ne sme trajati dalj časa, ker pride sicer do birokratizacije politične sfere, njenega jačanja in postavljanja delavskega razreda v najemni odnos. To je ta prelomnica, v kateri gredo nekateri na pot birokratskega etatizma, ki nima značilnosti socializma. Drastičen primer takšnega etatizma, ki so ga imenovali socializem, je bil stalinizem, o katerem smo že govorili. Ruska revolucija je že pokazala vrsto socialističnih elementov, saj je imela tovarniške komiteje, kar mi nazivamo delavski sveti, imela je delavsko kontrolo... Stalinova etatistična kontrarevolucionarna poteza pa je anulirala vse te začetne oblike socialističnih odnosov in ustvarila mit o socializmu kot monopolu državno-partijske sfere.

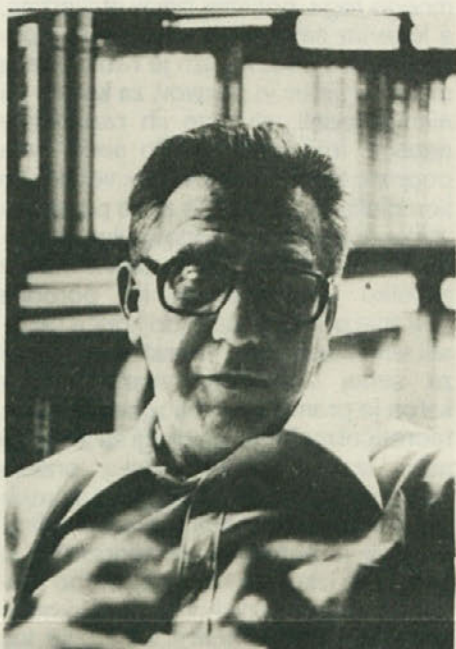
V primeru, da se v družbi ne razvijajo samoupravni odnosi, različne oblike in nivoji samoupravljanja ne moremo govoriti o razvoju socializma ali o njegovem obstoju.

Nedvomno je naš koncept samoupravnega socializma bistveno Marxov, Engelsov in Leninov. Se-

veda pa je deljeno mišljenje o stopnji našega razvoja: po nekaterih smo šele na začetku, nekateri pa govorijo o že razvitem socializmu. Kje smo pravzaprav? V kateri zgodovinski fazi izgradnje socialističnih odnosov?

Tako iz teoretičnega kot iz praktičnega vidika smo kljub vsemu na samem zgodovinskem začetku. Če pogledamo za ilustracijo meščanski razvoj, vidimo, da je obstajal tudi po nekaj stoletij. Njegov zmagovalni pohod je v vrsti dežel trajal od 15 do 19 stoletja in če s tem primerjamo naših 30 let, potem je to zares začetek. Socializacija predvideva ekonomski razvoj dežele, prestrukturiranje prebivalstva v korist industrijskega proletarijata, kar je v nekaterih deželah naredila buržoazija, v Jugoslaviji kakor tudi na Kitajskem in v Rusiji pa je morala to narediti socialistična oblast. Da bi se ekonomsko obdržali na svetovnem tržišču, smo morali razvijati proizvodjalne sile in to je bil eden osnovnih ciljev v preteklih tridesetih letih. Šele za zadnje desetletje lahko rečemo, da izgrajujemo pravo socialistično oblast na osnovi dokaj visoke stopnje razvoja proizvodjalnih sil. Jugoslavija je sedaj srednje razvita dežela z močnim proletarijatom, imamo močnejšo inteligenco, manj zaostalega kmeta itd. Marx je v teh relacijah predvideval ustvarjanje pravega socialističnega odnosa v katerem bo človek manj obremenjen z eksistencialnimi potrebami.

Če stvari tako postavimo, vidimo, da so to šele prvi koraki in ne moremo na splošno govoriti o neki razviti samoupravni družbi niti da le-ta popolnoma samoupravno funkcionira. Še vedno imamo klasične politične formacije, ki so še vedno močne, vendar pa intencije iz Zakona o združenem delu in Ustave potrjujejo pravilno pot in večjo

stopnjo socializacije, uresničitev katerih pa bo zahtevala dosti naporov v dolgi vrsti let.

V tem procesu smo zares na samem zgodovinskem začetku, seveda pa je ta začetek zelo, zelo pomemben. Bistveno je, da smo na to pot krenili, da so v tem duhu dane projekcije in da se v tem duhu poskuša misliti. Gotovo pa je, da bomo imeli še vrsto problemov. Sedaj je zelo pomembno, v kakšni meri je delovni človek okupiran z materialnimi, elementarnimi potrebami in drugimi strukturalnimi vprašanji, ker mu je bil do sedaj manj pomemben družbeno-ekonomski odnos, veliko bolj višina njegovega dohodka. Dokler se ta eksistenčna vprašanja ne rešijo, bo težko razvijati nadgradnjo in vse socialistične vrednote.

Če smo si enotni pri tem, da smo napravili šele prve korake, potem so to bili verjetno zelo veliki koraki, saj je že občuten proces odmiranja države, samoupravljanje že postaja temelj vseh odnosov itd. Kakšna bi bila Vaša teoretična vizija bližnje prihodnosti?

Teoretična vizija, v najsplošnejšem smislu, je bila prisotna že pri Marxu. Ta vizija je preseganje razrednega sistema in vsaka vizija, ki bi šla še naprej, bi bila že nekakšno konstruiranje, ki nima realne osnove, lahko pa bi se obdelala tako, da bi imeli določene kriterije, kateri procesi k temu doprinašajo in kateri ne.

Teoretično je ta vizija radikalno razvijanje proizvodnih sil, ki mora pripeljati do radikalnega skrajšanja delovnega dne. Socialistična družba za razliko od kapitalistične, kateri je cilj profit, ki pogojuje razvoj potrošniške družbe, se mora razvijati glede na potrebe svojih članov, pomeni, da se lahko zaradi svoje lastne osvoboditve marsičemu odrečemo. Skrajševanje delovnega dne se mora izvesti tako, da bo vsak človek prispeval k proizvodnem procesu, drugi del svojega delovnega časa in življenja pa posvetil znanstvenemu ali umetniškemu delu, ali pa se ukvarjal z drugimi dejavnostmi. S tem se odpravljajo razlike med delavci in intelektualci, saj bodo v bodoči človeški družbi vsi morali dobiti najvišjo izobrazbo... To je ta vizija, ki nas mora voditi, to pomeni ukinjanje razredov. Za uresničitev te vizije je potrebno predvideti toliko sredstev, da se bodo blagovno-denarni odnosi ukinili vsaj v sferi zadovoljevanja eksistenčnih potreb. Mislim, da bodo najrazvitejše dežele s socialističnim sistemom in socialističnim sistemom delitve lahko to napravile dokaj hitro. Čez kakšnih dvajset ali trideset let bo tudi Jugoslavija razvita družba in moramo o tem že sedaj razmišljati. Seveda moramo upoštevati tudi racionalnejše izkoriščanje nekaterih virov, tu je problem oboroževanja, ki zadržuje velikanski potencial proizvodnih in človeških sil.

Pogosto smo govorili o nesozmerju med našo, jugoslovansko teorijo in prakso. Včasih smo se

izgubljali v praktičnem reševanju problema, medtem ko je teorija zaostajala, včasih pa smo s teoretičnimi vizijami šli tako daleč, da so bile nekatere tudi »rezane« s strani politične sfere. Ali se lahko dotaknete teh razmerij in poveste nekaj o problematiki naše marksistične teorije?

Ko govorimo o naši marksistični teoriji, moramo vsekakor povedati, da je kot teorija, ki je istočasno tudi vprašanje prakse, krenila z velikim korakom naprej in da so rezultati precejšnji. To se posebej občuti v zadnjih dveh desetletjih. Mogoče nimamo veliko sintetičnih del, imamo pa veliko dobrih razprav, filozofskih, ekonomskih, socioloških in političnih študij. Mislim, da je tu obdelano dosti problemov, izgrajeno dosti novih konceptov, ki predstavljajo dokaj radikalno preorientacijo v marksistični teoriji, ki ima svoje različne nivoje, ki ne morejo imeti vedno direkten odnos s samo zgodovinsko prakso, čeprav bi ga morali imeti. Naši marksisti so bili na tem področju zares uspešni, nekateri pa celo med najboljšimi v svetu.

Kar zadeva aplikacijo te filozofske teorije na samo zgodovinsko prakso, gre le za teoretično razmišljanje o sami zgodovinski praksi na osnovi določenih ekonomskih konceptov. Teorija mora biti vedno za korak pred prakso, kar mnogi ne razumejo in mislijo, da gre za golo abstrakcijo. V odnosu teorija—praksa vedno obstaja neko vzajemno dialektično delovanje, kjer praksa pogosto prehiteva teorijo in obratno. Kadar na primer pride v zgodovinski praksi do določenih momentov protislovnosti družbene sile, ki to prakso vodijo, ne morejo čakati, da bi vse to teorija elaborirala in brez teoretičnih elaboratov pojasnjujejo problem, to je spreminjajo prakso. To se je pri nas zgodilo v šestdesetih letih, v času reforme in še v nekaterih primerih, ko jih ni bilo moč teoretično do konca razrešiti. In verjetno je zaradi tega prišlo do določenih deformacij, ki jih praksa ni mogla predvideti: najprej smo imeli politične centre moči, potem se je ustvaril ekonomski center moči, finančni center ipd. Na splošno mora imeti teorija neko vizijo na dolgi rok, uresničuje se pa po določenih etapah. Vsekakor bi bila zanimiva in koristna marksistična analiza, ki bi pokazala vse teoretične in praktične rezultate in ta odnos v preteklem obdobju.

V razvoju jugoslovanske marksistične misli je pogosto postavljan problem demokratizacije marksističnega dialoga, kritike ipd. V kolikšni meri je bil to resničen problem in koliko smo do sedaj izkoristili postavljene okvire demokratizacije?

V zelo intenzivnem razvoju smo se mnogokrat znašli v nič kaj rožnatih situacijah, bila pa so tudi takšna notranja dogajanja, za katera bi lahko rekli, da so bila precej dramatična, za njimi pa so sledila obdobja restrikcije tudi na

idejnim področju. Ne glede na to imamo v Jugoslaviji precej velike možnosti za marksistično kritiko, dialog, polemiko in mislim, da ti, kakor ste jih imenovali, okviri demokracije, niso bili dovolj izkoriščeni. Obstajajo pa tudi razni pritiski, določeno onemogočanje, da bi se ta že obstoječa kritika izrazila.

S takšno situacijo vsekakor ne moremo biti zadovoljni, ker moramo še bolj povečati demokracijo na teoretično-ideološkem področju in sploh demokracijo javnega življenja. Menim, da do sedaj nismo imeli dovolj poguma omogočiti popolnoma svoboden marksistični dialog v zvezi z vprašanji, ki so usodna za naš nadaljni razvoj. Danes je večja možnost za malo bolj abstraktni teoretični dialog, manjša pa za konkretni teoretični dialog. To je eden od problemov, s katerimi moramo popolnoma razčistiti, saj je evidentno, da se socializem ne more zdravo razvijati brez vsestranskega marksističnega in socialističnega dialoga. Gotovo je, da bodo v tem dialogu posamezniki izhajali iz raznih stališč, da bo dosti različnih konceptov, da bodo razhajanja, vendar se tega ne smemo bati. Povsem normalno je, da vsak človek izhaja iz nekaterih svojih osebnih izkušenj, obstaja pa tudi vrsta drugih subjektivnih komponent. Ko ne bi bilo teh razlik, potem sploh ne bi bilo bojev v družbi in politiki. Mislim, da je zelo pomembno poudariti, da ne gre vedno za osebne interese, temveč za drugačno razumevanje situacije in da je za avantgardne politične sile neprecenljive vrednosti obstajanje tako širšega spektra mišljenj, ocen, analiz ipd. To mora biti osnova za izbiranje najboljših zaključkov in najboljše osnova uspešne politike.

Če sem prav razumel, obstaja neko neskladje med obstoječimi možnostmi za kritični dialog in njihovo izkoriščenostjo.

Hotel sem reči, da te možnosti niso vedno dovolj izkoriščene in da še vedno obstajajo pritiski, nepotrebne intervencije itd. Kljub temu obstoječe možnosti omogočajo veliko več ustvarjalnega dialoga, kot ga imamo. Sam sem na primer sodeloval v mnogih razpravah in lahko rečem, da je bilo v njih rečeno mnogo stvari zelo svobodno, kar nikdar ni prišlo v javnost, pa bi moralo. Najširša javnost mora občutiti to različnost ocen in pristopov. To je vsekakor problem sredstev javnega informiranja, ki bi morala obveščati javnost o vseh relevantnih razpravah, o vsem kar se dogaja na teoretičnem področju. Nesmiselno je, da o neki tekmi pišemo na celi strani, o diskusiji nekega sociologa, filozofa, komunista pa zasledimo samo par vrstic — le toliko da se ve, da je bla. Vsa ta mišljenja, ne glede na to, ali so dobra ali slaba, sprejemljiva ali nesprejemljiva, bi morala priti v javnost. Potrebno je vedeti, da je samoupravljanje takšen družbeni odnos, ki nujno nosi s seboj več demokratičnosti ter zahteva povečanje demokratizma na vseh nivojih in v vseh strukturah.

O DVEH ŠTEVILKAH PROBLEMOM

Četrta in peta številka revije Problemi sta izšli skoraj normalno, skoraj spodobno. ZSMS, ki je izdajatelj tega časopisa, je v zadnjem času postorila nekatere posledice, ki so čakali že leta, in v večini uskladila položaj revije z obstoječimi družbenimi zahtevami. Izdajatelj je menda za svoja prizadevanja dobil pohvalo s strani sodelavcev, čeprav bi moral dobiti zahvalo, da je čisto sam uredil stvari, ki so tudi naloge uredništva in sodelavcev.

Četrta in peta številka sta kakor noč in dan. Simpatije so na strani četrte: bogatejša je, kar trinajst tematskih sklopov — od obravnavanja množične kulture, usmerjenega izobraževanja, rocka, filma, mestne gverile, spreminjanja denarja v kapital do "pojasnjevanja" osnovnih pojmov dialektičnomaterialistične teorije označevalne prakse. Gre za projekt, ki še ni celovit in tudi ne dosleden, torej dejansko "snopič", kakor je zapisano na notranji strani platnic. V njej nastopa vrsta neproblemovskih avtorjev, ki so svoji različici pisanja nadeli ime rock esejistika. Snopič je novost tudi kot celota: teži k univerzalnosti obravnavanja, gre za poskus zajeti stvari s širokim kotom iz enega zornega kota — ni pa samo predstavitev neke skupine. Možnost osvežitve Problemov (tako literarnega kot razpravnega dela) je ravno ta široki diapazon problematike. Je pa zanimivo, kako se je v časopisu razpasla nova frazeologija. Reference in pa previdnost te frazeologije dokazujejo, da se teorija, ki stoji za njo, še ne upa govoriti s čisto svojim jezikom.

V peti številki objavljamo poezijo Šalamun, Jesih, Kleč, Dekleva, prozo Filipič, Kalčič, Zagoričnik in Zupan, vmes je nekaj vizualij, vse v okvirih pričakovanih in navad. V esejistiki razglablja Hribar po filozofsko o lepi Vidi — tej zoporno-večni temi med slovenskimi literati. Historična dimenzija tega vprašanja bi veliko jasneje pokazala, zakaj se je utopični romantični "up" kastriral v "hrepenenje" in da je lepa Vida ideološki obrazec dobe, ko naj bi nastajalo slovensko meščanstvo. Duh tega nastajanja je ponarejanje in tako je tudi lepa Vida ponaredek. No, pri Hribarju pa smo tako ali tako navajeni samo razkazovanja njegove filozofije. Peter Jambreč zatem toži o nezadovoljivem položaju slovenskih sociologov; še vedno verjame v neproblematizirano "dobro sociologijo". Kaj pa, če "dobre sociologije" ni in je sociologija sama omejitve, taka kot je? Dimitrij Rupel predstavlja nekak model za raziskovanje konsekvenc umetnostne produkcije v politiki. Mehansko in pušlobno izhodišče "sodelovanja in

nasprotovanja" taki raziskavi ravno ne daje kakšne posebne potence. Rupel hoče dokazati, da ima produkcija v umetnosti (kot delo, odtujitev) status produkcije nasploh in da iz sebe izžareva neko apartno "politiko". O družbeni delitvi dela, ki je ključ zapleta in razpleta tega vprašanja o kulturni politiki, pa v modelu ni sledu. Nato napada Rupel z Durkheimom, Lukacsem, Ovidom, MEID V vodstvo DSP. Prej brihtno skonstruirani dualizem med politiko in produkcijo prihaja tu na dan v obliki "delovnega principa, principa pisanja tekstov". MEID V je lahko ilustracija, toda MEID IV. (Kritika Gothskega programa) je resnica tega problema. Ta brezobzirni in nerahločutni napad je verjetno močno prizadel občutljive, nežne književnike. "Navaditi bi se morali živeti skupaj, četuti nismo vsi eno, in nimamo enakih misli, družiti nas mora delo, ne strah pred oblastjo drugega." S takimi stavki je vsaj dokumentirana dvoičnost, kajti stvar je (zglej) že od acta. Toda niti Hramu ljudstva tovariš Rupel ni prizanesel. Denis Poniž govori o kulturni politiki s tako jezo! Prazno kulturpolitično frazerstvo postavlja nasproti "strokovnemu vedenju o kulturi in kulturni politiki", to vzvišeno vedenje je torej prvotno. Za vse nesreče je kriva ta politika, ki je vedno politika vladajočih in hkrati zabutih (i. e. slovenskih). Evropeizacija, to pa ja! Stvari pa ne stoji tako kategorično, kakor Ponižu "tisto" tako-blizu-srca še zdaleč ni evropsko, temveč samo nekaj, kar se zadnje čase vedno bolj artikulira kot "književna desnica" (pri tem se spomnite na Lasičovo opredelitev književne levice) in katere temeljne opredelitve so dostikrat zgrešene, ozke, poražene. No, Samo Šimčič se nato pritožuje nad tistimi, ki ga niso potrdili za vrednega samostojnega pisatelja s socialnim zavarovanjem, čeprav je bil poklican k temu poklicu. Ampak človekoljubje še ne promovira pisatelja in o ničevosti korporativističnega "bratstva" smo si gotovi že od romantike naprej. Sicer pa ta preproščina ne prikriva svoje narave: da je svojega kova, potrjuje tisti končni "verujem". Zatem Ivan Urbančič spravlja ukup elemente za razvite vprašanja naroda na Slovenskem. "Spis nakazuje vrsto elementov za sistematično razvite sodobnega vprašanja naroda za razliko od tradicionalnega narodnega vprašanja. . . "Z-vito vprašanje je treba raz-viti. Prvo nadaljevanje se je končalo z 29. elementom. Na koncu ima Denis Poniž težave z mukami — piše o Danojličevi knjigi Težave z besedami in ponuja **drobec teh težav**.

Tako je s temi Problemi.

POD SVOBODNIM SONCEM (ALI VPRAŠANJE O IZTOKU)

Vidiki (časopis za družbena, kulturna in politična vprašanja; pripada beograjskim študentom, ZSM Beograda in izdajatelju, predsedstvu UK ZSM Beograda) so v sedmi številki lanskega leta (izšla je letos) objavili izbor z naslovom Mlada Jugoslovanska književnost. Ob smiselnosti in izvedbo konkretnega izbora so se spotaknili že v 119. številki književne besede (Slobodan Blagojevič, Popačeni "vidiki") in tam omenjenih zamer ne gre ponavljati. Res pa je, da ad hoc izbori ob površni izvedbi na široko odpirajo vrata najrazličnejšemu diletantizmu. To je še posebej dokazal spremni tekst Iztoka Osolnika "Fragmenti o novi slovenski poeziji" ob predstavnikih mlajše slovenske književne generacije: Ogorelcu, Volariču, Knejevi, Zagoričnikovi, Kralju, Jesihu, Svetini in Filipiču. Je tipičen primer sodb, ki danes spremljajo slovensko literaturo.

Kako dolgočasno je to večno prevračanje vedno istih figur, istih obrabljenih aksiomov, ki pa niso nadgrajeni z nikakšno matematiko. Hegel, Platon, narod, humanizem — tekst je poln takega kvazi filozofskega žargona (protagonisti tega frazarjenja bi se pravzaprav lahko zavedali, kako malo filozofije je prisotne, kako porazno antifilozofsko nastopajo) in neuspeh tega pisanja Osolnik prikriva z okorno nonšalanco oziroma, kjer mu v ambicijah spodleti, nastane navadno nedisciplinirano žlobudranje. Brez osnovnih podatkov, subjektivni izbor med tistim, kar mu je slučajno prišlo v bližino. Tako je s komparativisti: ni niti potrebno poznati literaturo. (Na žalost je ne poznam dovolj," pravi krotko za Knejevo — vsekakor vzoren argument.), ni se potrebno držati kakšne

metodološke striktnosti, pomembno je filozofiranje o Večnih temah. Na koncu ostanejo namesto nekih veljavnih označitev najslabše časnikarske fraze: „Fantastična, čista, tiha, svetla, osebno izpovedna lirika... ples ludizma, reizma, nadrealizma, poezije zvokov, prepleten s tropsko eksotiko doslej v Sloveniji neuporabljenih mitov (recimo mezopotamskih) (sic!) ... zelo prefinjena pikantna ironija ... itd." To ni nič "dobrega okusa",... zdrav humor in zdrava ironija ... itd." To ni nič hudega, toda zakaj je treba temu iskati topovsko kritje filozofijel In v enem stavku se drenjajo: Homer, Tristan in Izolda, Dante, Baudelaire, Rimbaud, Petrarca, Whitman, Šalamun, Jesih, Svetina, Saksida in Osolnik: Ob Shakespeareju stoji Panferov in ob kralju Learu Bruskov. Vprašajte Bušmina, kam pelje izguba kriterijev!

Nedvomno je nekaj predstavljenih že ostarelo, kar ne moti navkljub ambiciji Vidikov, da bi predstavili najmlajšo književnost. Osolnik to zapaža in navaja vrsto novih imen: Kleč, Gorjan, Detela, Piskernik, Gaberšnik, Saksida, Osolnik. Ob popolni odsotnosti opredelitev se klovnovsko izvija z nekakim "neoneoneoromantizmom", ki je blede refleksija blede zore vračajočega se subjektivizma v mlajšo slovensko poezijo. Subjektivizem v smislu, da je pravzaprav diskreditiran ves stroj, ki je doslej promoviral avantgardo. Skozi redefiniranje književnosti bi se mogoče lahko mlajša generacija literatov dokopala do samoopredelitve In razlika se lahko povzpne do nasprotja le z jasno izgovorno kritiko. Tako je največji spodrsrlaj pri Osolnikovem spremnem besedilu dezorientiranost (nekritičnost).

MPUNGI

FRAGMENT O PESNIŠTVU IN POLITIKI

V zadnji posledici se vsakemu pesniku razkriva, da je njegovo pisanje politično, da sega v prostor, iz katerega so ga bodisi izrinili, bodisi se ga je odrekel; razkritje ne prihaja iz premisleka, prihaja v najbolj stvarni, neidlični obliki. Pesnika so odtrgali od celote, oprijel se je fiktivnega jedra svojega dela kot proizvodnje. Zapira se v lastno konstitucijo, lastna spremenljiva narava se mu upira in mu postaja predmet. Literarna tema postaja varljiva, v naslednjem koraku jo opušča, ker je tako ali tako samo sklop tehnike. To je nezaustavljivi proces drobitve, dosledno izpeljevanje družbene delitve dela, katere ideološka slika je vesoljna smrt v entropiji, določitev poti vsakega materialnega delca. Strogo definirane vloge družbenih atomov so anticipirane v današnjih meščanskih "družbenih znanostih". Pesnik, ki pristaja na te navidezne neomajnosti (čeprav je ravno "družbena znanost" najbolj spreobrnljiva stvar v meščanski družbi), naskrivaj verjame, da mu je poezija na razpolago, da je dana, tu, gratis. Kakor nekaj, ko je meščanska ekonomija še verjela, da ji je narava dana

brez preostanka, gratis. Verjame, da je razumevanje poezije avtomatizem, avtomatska posledica njegovega pisanja (v prosvetljski verziji celo posledica izobrazbe). Ne ve, da šele temeljni prevrat, osvoboditev, vrača poeziji možnost popolnega odpiranja. Ne ve, noče vedeti; a ko je postavljen pred odločitev, ko gre za takojšnjo in tukajšnjo udeležbo v prevratu, se izkaže, da je v številnih pozah prodajal samo svoj radical bullshit, da so ga fascinirale (kakor Baudelaireja) samo zunanje oblike revolucije. Izreka se za svobodo postopanja, katerega nekoristnost zapaža med drugimi tudi Nietzsche. Izkazuje se, da poezija ni le gibanje duha („živeti poezijo" je le skrotovični patos hlinjenja), da se to postopanje vrača v obliki tragedije. Fašizem je jasneje kot karkoli pred njim pokazal, da teže odgovornosti ne nosijo le ponoreli, temveč tudi modri. Pokazal kot brutalno uničenje, kot sama meščanska stvar na delu. Tako postaja središče pesnikovega položaja prehitavanje te možnosti, radikalno rušenje meščanske stvari.

MPUNGI